

הוועדה הציבורית לבדיקת האירוע הימי מיום 31 במאי 2010 (ועדת טירקל)

ישיבה מספר 12, מתאריך 13.10.2010

משתתפים: יו"ר, השופט (בדימוס) יעקב טירקל

פרופ' מיגל דויטש

האלוף (במיל.) עמוס חורב

השגריר ראובן מרחב

משקיפים: לורד דיוויד טרימבל

תא"ל (במיל.) קנט ווטקין

מרכז הוועדה, הושע גוטליב

מעידים: נציגי בצלם: ג'סיקה מונטל, אייל הראובני. נציגי רופאים לזכויות אדם:

פרופ' צבי בנטוויץ, רן ירון, ד"ר מוסטאפה יאסין. נציגי עמותת גישה: עו"ד

תמר פלדמן, עו"ד שרי בשי

יו"ר, השופט (בדימוס) יעקב טירקל: גבי פלדמן. מי עוד?

עמותת גישה, עו"ד שרי בשי: עו"ד שרי בשי.

יו"ר, השופט (בדימוס) יעקב טירקל: גם את מעידה לפנינו?

עמותת גישה, עו"ד שרי בשי: אני אשב לידה.

יו"ר, השופט (בדימוס) יעקב טירקל: טוב. גבי פלדמן את מוזהרת לומר את האמת ואנחנו

מבקשים לשמוע אתכם על המצב ההומניטארי בעזה, ככל שאתן יודעות,

ובמיוחד להתייחס להתנהלות מערך העברת הסחורות בין רצועת עזה, בין

ישראל לבין עזה. בבקשה.

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: צהריים טובים. שמי תמר פלדמן. אני מנהלת את המחלקה

המשפטית בעמותת גישה. עמותת גישה בכמה מילים, היא עמותת רשומה בישראל שהוקמה ע"י עו"ד שרי בשי, מנכ"לית העמותה גם היום בשיתוף עם פרופ' קנת מן. העמותה עוסקת בקידום זכויות אדם בישראל ובשטחים שתחת שליטתה ועיקר עיסוקה הוא בפעילות משפטית וציבורית, שמטרתה הגנה על הזכות לחופש תנועה ועל זכויות שונות שקשורות לגישה למשאבים עבור תושבים פלשתינים מוגנים המתגוררים בשטחים ובפרט ברצועת עזה.

כחלק מהעבודה שלה, גישה בוחנת את ההשלכות של מדיניות הסגר של ישראל, הן ביחס למעבר סחורות, הן ביחס למעבר אנשים ופועלת למילוי חובותיה של ישראל לפי המשפט הבינלאומי והמשפט הישראלי.

במסגרת הזאת, גישה פועלת מאז שהוטל הסגר על עזה בקיץ 2007 אל מול הרשויות ובאפיקים משפטיים כדי לברר ולהבהיר את מדיניות הסגר ביחס למעבר הסחורות לרצועת עזה, ולעניין הזה אני אבקש להתייחס במצגת שלפניכם.

המצגת תתחלק ל-4 חלקים עיקריים. החלק הראשון עוסק ביחס של ישראל לרצועת עזה אחרי ההתנתקות. זה יהיה חלק קצר של סקירה. לאחר מכן אני אדבר על מדיניות הסגר החל מקיץ 2007, על ההשפעות שלה על האוכלוסייה האזרחית ואז נעבור לניתוח משפטי של חוקיות הסגר.

כדי לגעת בכמה נקודות שעלו בפרזנטציות הקודמות, אני רק מראש אומר שאני אתייחס לקשר שבין הסגר הימי לסגר הכללי וגם ההבחנה בין סגר למצור.

כמו כן, בתגובה לשאלתו של לורד טרימבל בפרזנטציה הקודמת, אנחנו נתייחס גם למחלוקות העובדתיות בינינו לבין מתפ"ש שהועלו על הכתב במסגרת ההתייחסות האחרונה ששלחנו, אבל אני אצביע עליכם גם במסגרת המצגת.

אני אתחיל בהתייחסות קצרה ליחס של ישראל לרצועת עזה אחרי 2005, אחרי ההתנתקות.

המפה שמוצגת כאן לקוחה מדו"ח של אוצ'ה (?) וארגון המזון הבינלאומי.

קצת קטנה וקשה לראות, אבל זאת רצועת עזה ואורכה כ-41 ק"מ. אחרי ההתנתקות ישראל הסיגה את כוחותיה הצבאיים מרצועת עזה ופינתה את המתישבים שם, אבל המשיכה לנהל את חלק מהמערכות האזרחיות החיוניות שברצועת עזה ובראשן שלוש: הראשונה מרשם האוכלוסין, השנייה מערכת המיסוי והשלישית מערכת המעברים והגבולות. הדברים האלה מפורטים ביתר פירוט בדו"ח 'כובשים מנותקים' שגם מצורף להגשה שלנו אליכם,

פרופ' מיגל דויטש: אתם טוענים שזה מספיק לצורך שליטה וכיו"ב?

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: בזמן הכתיבה של 'כובשים מנותקים', הטענה הייתה שהאלמנטים של השליטה שישראל מפעילה על רצועת עזה, עולים כדי שליטה אפקטיבית ברצועה.

אני רק אעבור בקצרה על האלמנטים האלה, שכאמור היו תקפים גם לאחר ההתנתקות בשנת 2005. ראשון, מרשם האוכלוסין, ושם למרות הסכמי אוסלו, ישראל מעולם לא העבירה את השליטה במרשם האוכלוסין לרשות הפלסטינית, ולמעשה כל רישום, כל עדכון וכל שינוי במרשם האוכלוסין, חייב ועדיין חייב את אישורה של ישראל ולא מתבצע בהעדרו. הדבר תקף לרצועת עזה כשם שהוא תקף על הגדה המערבית וההשפעות שלו על חיי התושבים רבות. למשל, אם ילד נולד ברצועת עזה, הרשויות הפלסטיניות חייבות לדווח על לידתו של חי לרשויות הישראליות שאמורות לרשום אותו. אם הן לא רושמות אותו, הילד כלא היה. והמשמעות של הדבר הזה, שאם מישהו רוצה למשל לצאת את רצועת עזה דרך מעבר ארז, הוא פשוט לא יופיע במסוף המחשב. הוא לא יופיע ברשימות ולכן הוא לא יוכל לנוע. אין קיום של האדם הזה ללא רישום שלו במרשם האוכלוסין הישראלי. השליטה אם כך של מדינת ישראל במרשם האוכלוסין היא מלאה ומוחלטת וקובעת.

יו"ר, השופט (בדימוס) יעקב טירקל: רגע, אני רוצה להבין. במילים אחרות, מה שאת אמרת כעת הוא לא רשום במרשם הישראלי. כפי שאני מבין הוא רשום במרשם

העזתי אבל זה כפוף לפיקוח ישראלי, או שאני טועה.
 עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: אני רוצה לתקן ולדייק. לפי הסכמי אוסלו, השליטה במרשם האוכלוסין הייתה אמורה לעבור לרשות הפלסטינית אבל הדבר הזה מעולם לא נעשה, ולמעשה, ישראל המשיכה להחזיק בשליטה על מרשם האוכלוסין בצורה מלאה גם אחרי אוסלו וגם אחרי ההתנתקות, גם לגבי הגדה המערבית וגם לגבי רצועת עזה. בעצם המרשם הפלסטיני שישראל מנהלת הוא אחד והיא מנהלת את האוכלוסיות ברצועת עזה ובגדה לפי רישומי כתובות, ששוב, גם היא מנהלת בצורה בלעדית, שולטת על זה בצורה בלעדית. אין משמעות לרישום שהתבצע באופן חד צדדי ע"י רשויות פלסטיניות, בין אם בעזה ובין אם בגדה המערבית.

השגריר ראובן מרחב: אבל קיים מרשם תושבים פלסטיני. הם נרשמו לבחירות, יש להם מערכת רישום שלהם שהיא בהחלט פעילה. אני לא יודע אם שמעת את השאלה שלי.

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: שמעתי. שוב, אני מפנה אל הדו"ח שלנו 'כובשים מנותקים', שכאן יש תאור יותר מפורט של מרשם האוכלוסין ואיך הדבר מתבצע. אפשר לקרוא על זה, אבל כדי לענות לשאלתך, מרשם האוכלוסין הפלסטיני נשלט ע"י ישראל. הוא לא יכול להתעדכן מבלי שהעדכון עובר אישור של ישראל ולדבר הזה יש משמעות עבור התנועה של אנשים גם בעזה וגם בגדה המערבית ועבור השירותים שהם מקבלים מרשויות הצבא שמולם.

השגריר ראובן מרחב: רגע. זה אולי במה שמתייחס לתנועה לישראל, אבל לגבי מרשם התושבים, הפלשתינאים גם בגדה וגם בעזה, ניהלו מערכת בחירות, יש להם מרשם תושבים, יש להם תעודות זהות. ז"א יש מרשם שלהם. עכשיו זו שאלה אחרת לגבי המערבים. אבל החיווי שאת אמרת קודם, הציון שאמרת כאילו שהם יתומים בעולם ואין שום רישום ואם ישראל לא רושמת אותם הילדים לא קיימים. לדעתי, אני לא בטוח שזה מדויק.

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: זה המצב כבודו. זה המצב.
 השגריר ראובן מרחב: אני הייתי מציע לבדוק את זה עוד פעם. אבל אני לא בטוח שזה

משנה עכשיו.

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: זה המצב. ישראל שולטת במרשם. ההנפקה הפיזית של תעודות הזהות נעשית ע"י הרשויות הפלסטיניות אבל המרשם עצמו נמצא בשליטה ישראל מלאה.

השגריר ראובן מרחב: אני מציע לכם לבדוק את זה עוד פעם.

Mr. Watkin: Could I just clarify one thing? Because, and sort of not at the very detailed level about, you know, one of the examples you used; just the notion of effective control. Is it your position that two bodies can have effective control of the same territory at the same time? And so my question relates to clearly there is the Hamas, which was elected to be in control of the territory, and there's Israel who's obviously controlling the borders and has a blockade. So I just wonder whether you have a position in terms of the relative responsibilities in terms of who's actually exercising control over the territory of Gaza. And, you know, I think this is one of the struggles in the *Basyuni* case, right, which was that the High Court of Justice accepted that there was a continuing obligation, but that was different than the notion of exercising control over the territory. So I just, and is it equal control? Is it overlapping control? Or does one control more than the other when you talk about territorial control?

פרופ' מיגל דויטש: מושג השליטה, אם אני אגיד עוד מילה, מושג השליטה הוא כמובן מושג תורתי מאוד מרתק מבחינה משפטית בכל ההקשרים, ובהקשר הזה הרי מתעוררת השאלה האם שליטה במעברים דיה כדי לשמש שליטה כאשר אין שליטה אפקטיבית בתוך השטח. אז אלה שאלות טובות. רק נדמה לי שבעצם יש הכרעה שיפוטית אצלנו בעניין הזה. השאלה רק שמתעוררת גם בעקבות זה, האם ההכרעה השיפוטית הזו, מחייבת אותנו כאן כוועדה. גם

זאת שאלה משפטית.

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: השאלות שנוגעות לשליטה הן שאלות חשובות מאוד. ברשותכם אני אגיע לזה בשלב מאוחר יותר במצגת. אני אגע בדיוק בנקודות האלה. לגבי מידת האחריות ומידת השליטה, יש התייחסות גם בדו"ח 'כובשים מנותקים' אבל אני אגיע לזה בהמשך הפרזנטציה וגם כמובן להחלטה של בסיוני ולמשמעויות שהיא גוזרת עבור הניתוח המשפטי שצריך לעשות, בהקשר של הועדה הזאת כמובן, במנדט שלה.

השגריר ראובן מרחב: אני גם רוצה לחזור לשאלה שעוררתי קודם לגבי הרישום הפלסטינאי. יש לשכה מרכזית לסטטיסטיקה ברשות הפלסטינית, יש הצלבה בין הנתונים שלה ובין הנתונים של אונר"א, יש הצלבה בינה ובין מערכות הבחירות הפלסטיניות. יש מרשם תושבים מאוד מדויק, ואני חוזר ומציע לא לצאת בהצהרה כזאת שאין דבר כזה והכל תלוי בישראל, כאשר העובדות, ככל שידוע וזה גם התפרסם בכל העיתונות, החל במערכת הבחירות של '76 ואילך, שזה לא מדויק.

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: אני אומרת את הדברים על בסיס הצהרות חד-משמעיות של המדינה, גם בפני בית המשפט בתיקים רבים. כלומר אין שום עוררין ושום חולק, על הנקודה שישראל שומרת על שליטה מלאה במרשם האוכלוסין, ועל בסיס אני אומרת את זה. זו לא איזה שהיא המצאה שלנו. זאת הצהרה מפורשת של המדינה.

האלמנט השני, מערכת החיים האזרחיים השנייה שישראל המשיכה לקיים עליה שליטה גם לאחר ההתנתקות, היא המיסוי. במובן הזה ישראל קובעת את מעטפת המכס הפלסטינית. היא מפקחת על כל הטובין שמורשים להיכנס לגדה ולעזה והיא גובה את המיסים והמע"מ, כמובן עפ"י התעריפים הישראליים עבור הרשות הפלסטינית. המשמעות היא שלישאל יש שליטה משמעותית על המדיניות הכלכלית והפיסקאלית ברצועת עזה וההחלטה אם להעביר את כספי המסים או לא, היא גם החלטה שלה. המשמעות יכולה להיות רבה עבור השירותים הציבוריים.

אני אתן דוגמא. בין מרץ 2006 ליוני 2007, ישראל מנעה עשרות מיליוני שקלים שנאספו מכספי המיסים וזה היה חצי מהתקציב התפעולי של הרשות. כתוצאה מאי העברת הכספים, נפגעו שירותים ציבוריים מסוימים בעזה. גם הכוח להחליט על איזה סחורות יוטל מס, נשאר בידי ישראל והמשמעות של זה יכולה להיות שעבור ארגונים שלא למטרות רווח למשל, לקבל תרומות פטורות ממס, תלויה באישור הרשויות הישראליות, וזה יכול לפעמים, במקרים מסוימים לסכל את הפעילות שלהם. האלמנט השלישי והמשמעותי ביותר, הוא המשך הניהול של המעברים והגבולות ע"י ישראל.

משנת '67 ישראל שולטת בגבולות ובמעברים של רצועת עזה, בים ביבשה ובאוויר, ומאז ומעולם היא מנעה תנועה במרחבים האוויריים והימיים שלרצועת עזה.

בים ישראל שלטה באופן רציף פיזי ומלא לאורך כל התקופות מ-1967 ועד היום. הנוכחות שלה בים מתבצעת באמצעות כלי שיט של חיל הים שמפטרלים שם ומבצעים פעולות שיטור. מרחיקים לאורך כל התקופות כלי שיט שנכנסים לרצועת עזה ומונעת יציאה של כלי שיט מחוץ לרצועת עזה. היא גם מגבילה באופן רציף את פעילות הדיג במימי רצועת עזה לאורך, במרחק של עד 3 מיילים ימיים כיום, וזאת למרות ההתחייבות במסגרת הסכמי אוסלו לאפשר דיג במרחק של עד 20 מיילים ימיים מהחוף של רצועת עזה.

בהסכמי אוסלו התחייבה ישראל לפעול להקמת נמל ימי, אבל מעולם לא ביצעה את זה. בשנת 2001 אחרי שהתחילו עבודות לבניית נמל ימי, היא הפציצה את אתר הבנייה שעליו נבנה הנמל הימי ומאוחר יותר, ב-2005, היא התחייבה במסגרת הסכם המעברים, שלא להתערב בבנייתו של נמל ימי ולספק ערובות לכך, אבל היא מעולם לא עשתה את זה. ז"א לאורך השנים ישראל מנעה באופן אקטיבי את הקמתו של נמל ימי ומנעה לאורך כל התקופות את קיומו של נתיב סחר ימי.

באוויר מנעה ישראל לאורך כל התקופות כניסה של כלים אוויריים. מעולם למעשה לא נכנסו סחורות לרצועת עזה דרך האוויר. ב. שנת 99' נבנה שדה תעופה שפעל תקופה קצרה עד לשנת 2000 ובשנת 2001 ישראל הפציצה אותו ומאז אין כל תנועה אווירית.

השגריר ראובן מרחב: סליחה כשאת מדברת על הדברים האלה, את מציינת אותם באופן יבש כעובדות, וזה נכון, אבל הם לא מנותקים. הסיפור של דהנייה הוא לא מנותק מהאוויר, קרו שם דברים. קרו גם דברים במה שנוגע לנמל עמוק המים. אני מניח שהדברים האלה ידועים לך. אם הם ידועים לך, אז אולי היה ראוי לומר שעל סמך אירועים שהיו בשטח באיזה שהיא צורה, את יכולה לפרש אותם איך שאת רוצה אבל אי אפשר להתעלם מהם.

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: וודאי. הדברים קשורים לאירועים שקרו בשטח והם לא מנותקים,

פרופ' מיגל דויטש: אני מניח שאת לא עוסקת עכשיו בשאלות של לגיטימיות הפעילות,

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: בכלל לא,

פרופ' מיגל דויטש: מבחינת ההסכמים אלא בתיאור מה שאתם רואים כשליטה. נכון? בתיאור המצב העובדתי של השליטה.

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: בדיוק. אני מנסה לתאר את היקף השליטה ורמת השליטה, כי זה משליך, גם על התיאור של מדיניות הסגר לאחר מכן וגם על שאלת החוקיות. אני לא עוסקת בכלל בשאלות של לגיטימיות האם היה מוצדק להפציץ או לא היה מוצדק להפציץ, זה מחוץ לדיון כרגע. רק מנסה לתאר את רמת השליטה. כמובן שהדברים קשורי לאירועים שהתרחשו באותן תקופות.

ביבשה פועלו מספר מעברים יבשתיים. מעבר אנשים מעזה לתוך ישראל התאפשר ומתאפשר עד היום דרך מעבר אחד ויחיד, מעבר ארז שנמצא בצפון הרצועה. מעבר הסחורות התבצע בעבר דרך שני מעברים עיקריים: מעבר קרני ומעבר סופה בדרום, דרכם עברו בשנת 2005 למעלה מ-10000 משאיות בחודש. דלקים, בכלל זאת סולר תעשייתי,

אלוף (במיל.) עמוס חורב : את יכולה לתרגם את זה לטונות ולא למשאיות?
 עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן : אין לי את הנתון הזה כאן מולי. אני אוכל להעביר את זה,
 אלוף (במיל.) עמוס חורב : משאיות לא אומרים לי כלום.
 עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן : כשאני אשווה את זה בהמשך לכמות המשאיות שעברו
 בהמשך, נוכל לראות את ההשוואה, אבל אני אוכל להעביר את זה גם
 בטונות לוועדה בהמשך.
 אלוף (במיל.) עמוס חורב : אני פשוט מבקש מפני שמשאית יכולה להיות גדולה וקטנה וזה
 לא מושג בכלל.
 עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן : אין שום בעיה, נעביר את הנתון.
 דלקים כאמור, כולל סולר תעשייתי, סולר לתחבורה, בנזין ושמן לבישול
 עברו דרך נחל עוז.
 מעבר נוסף הוא מעבר רפיח, בין עזה למצריים, שעד 2005 ישראל הפעילו
 עליו שליטה מלאה. בשנת 2005 נחתם הסכם המעברים ולקראת ההתנתקות
 ובו ישראל הסכימה להעביר לרשות הפלסטינית את עיקר השליטה על ניהול
 מעבר רפיח, תוך בקרה ופיקוח הדוקים שלה ושמירה על זכות הוטו על
 פתיחת המעבר.
 בנוסף לכך היא קבעה באופן מפורש שמעבר סחורות לא יתאפשר דרך מעבר
 רפיח. ההסכם הזה, בכל מה שקשור למעבר סחורות, תקף למעשה עד היום.
 הסכם המעברים פעל בין נובמבר 2005 ליוני 2006, עד נפילת גלעד שליט
 בשבי, אז ישראל הפעילה את זכות הוטו שלה ומאז בעצם רפיח סגור, למעט
 פתיחות אד-הוקיות אחת לחודשיים בערך ואני אציג את הנתונים שקשורים
 לזה בהמשך. הם גם מפורטים בדו"ח על מעבר רפיח שהוציאה עמותת גישה
 וניתן למצוא אותו באתר האינטרנט של העמותה.
 לאורך התקופה הזאת של אחרי ההתנתקות, ישראל המשיכה לטעון שוב
 ושוב באופן עקבי, שהמעברים פתוחים כמיטב יכולתה, וכל זאת בכפוף
 לסיכון ביטחוני נקודתי שקיים על המעברים. כלומר שהיא סוגרת מעבר רק
 ככל שמתקיים ירי של גורמים עוינים משטח עזה לעבר המעברים או

שמתבצעים שם איזה שהם פיגועים.

אלוף (במיל.) עמוס חורב : כמה פעמים המעברים הותקפו?

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן : אין לי את הנתון הזה מולי.

אלוף (במיל.) עמוס חורב : יש לך נתונים?

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן : אני אוכל להעביר אותו לוועדה.

אלוף (במיל.) עמוס חורב : ע"י מי הם הותקפו.

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן : ע"י גורמים עוינים ברצועת עזה, כל מיני.

אלוף (במיל.) עמוס חורב : ע"י הגורם השולט בעזה.

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן : אם הכוונה לחמאס, לא רק ע"י גורמי חמאס.

אלוף (במיל.) עמוס חורב : מי שולט בעזה?

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן : אנחנו מדברים על התקופה של 2005 ו-2006. לפני תפישת

השלטון ע"י חמאס.

פרופ' מיגל דויטש : איך בדיוק אתם מתייחסים לבסיוני בעניין הזה? הרי בסעיף 12, שם

ביהמ"ש אומר אין שליטה אפקטיבית, זו הקביעה שלו. אתם חושבים

שהוועדה כאן, אני מניח לא כבולה למעשה לפסק הדין בסוגיה הזו? כי אנחנו

עוסקים בשאלות של משפט בינלאומי ובהקשר הזה אנחנו דנים במשפט

הבינלאומי לאו דווקא מזווית המבט הכובלת של הפסיקה הישראלית או

משהו מהסוג הזה. כלומר, איך אתם מחברים את הקשר בין הדברים? כי

השאלה הזו לכאורה הוכרעה, לפחות ככל שמדובר במשפט הישראלי.

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן : הפסיקה של ביהמ"ש העליון היא קריטית. היא מאוד,

מאוד רלבנטית וכמובן שאנחנו מייחסים לה חשיבות עליונה. אני אתייחס

לזה ואני אגיע לזה. אני מבינה שזאת שאלה בוערת וחשובה מאוד, ואני

אבקש להגיע אליה בהמשך. אם מתעורר צורך ספציפי להתייחס לנקודות,

אני אעשה את זה.

השגריר ראובן מרחב : כשתגיעי למעברים, כשתגיעי לעניין הימי שכבר התחלת לציין אותו,

אני מניח שגם תקשרי אותו בין הסוגיה של הסיוע ההומניטארי.

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן : וודאי.

השגריר ראובן מרחב: האפקטיביות שלו והאפקטיביות של העניין הימי כעניין הסיוע ההומניטארי.

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: כן, אני אתייחס גם להקשר הזה.

אוקיי. בקיץ 2007 משהו השתנה במדיניות של ישראל ובאופן שבה היא מפעילה את אותה שליטה. היא המשיכה להחזיק באותה שליטה על המעברים והגבולות שהיא החזיקה קודם, אבל משהו השתנה באופן שבו היא הפעילה את השליטה.

בעקבות תפישת השלטון ברצועת עזה ע"י חמאס, ישראל הכריזה על סגר כמעט הרמטי על רצועת עזה ובספטמבר 2009 התקבלה החלטת הקבינט שקבעה שיוטלו הגבלות נוספות על שלטון חמאס, באופן שתוגבל העברת טובין לרצועת עזה, צמצום אספקת הדלק והחשמל ותוטל מגבלה על תנועת אנשים מן הרצועה ואליה. ההגבלות יישומו לאחר בחינה משפטית תוך התחשבות בהיבטים ההומניטאריים השוררים ברצועת עזה ומתוך כוונה להימנע ממשבר הומניטארי.

על מטרות הסגר אמר סגן שר הביטחון בזמנו, ח"כ מתן וילנאי, את הדברים הבאים: "אנו בוחנים את העניין ונצטרך ככל הנראה לצמצם את היקף הסחורות ובכך ליצור לחץ על ארגון חמאס, שבאופן מכוון לא עושה צעדים להתקדם במו"מ". הוא אמר את זה בספטמבר 2008 במסגרת מגעים מול חמאס, מגעים עקיפים לשחרור החייל השבוי גלעד שליט, והדברים שלו מעידים על כך שהמטרה של הסגר הייתה להפעיל לחץ על אוכלוסייה אזרחית בכדי שזו תפעיל לחץ בתורה על חמאס. והדברים עולים גם בצורה מפורשת גם מעדות המתפ"ש כפי שהוא הביא אותה כאן. הוא אמר, אחת מהמטרות של מתפ"ש היא להביא להחלשת חמאס דרך הפעלת לחץ על אוכלוסייה אזרחית.

הדברים עולים גם בצורה מאוד ברורה מהצהרות המדינה בתגובה לעתירה בפרשת אל בסיוני שאותה עתירה שהגישה עמותת גישה בשם 10 ארגוני זכויות אדם נוסף, ושם בתגובתה מנובמבר 2007 כתבה המדינה, ש"ישראל

רואה חובה לאפשר העברת מצרכים חיוניים להישרדות האוכלוסייה האזרחית וזאת בלבד". כבר שם קבעה המדינה שהסטנדרט להעברת סחורות לאוכלוסייה צריך להיות סטנדרט מינימאלי. פגיעה בכלכלה, כתבה המדינה, "לכשעצמה היא אמצעי לגיטימי בלחימה ושיקול רלבנטי אפילו בעת ההחלטה על הכנסת משלוחי סיוע. מדובר בצעדים שהם בבחינת לוחמה כלכלית לגיטימית.

Mr. Watkin: So if I can ask a question, do you believe that's an incorrect statement?

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: לא, זאת הצהרה נכונה. כלומר כך המדינה רואה את זה ובעיני המדינה מדובר בלוחמה כלכלית. בעיניה, החובה שלה היא לספק מינימום והויכוח שלנו שאני אגיע אליו בהמשך הפרזנטציה האם אלו כל החובות שלה והאם זאת מטרה לגיטימית, האם אמצעי הזה שבו היא מפעילה את השליטה שלה, הוא אמצעי לגיטימי להפעלת שליטה.

פרופ' מיגל דויטש: אני מבין שכאן יש לכם עוד שאלה אולי משמעותית יותר סביב ינואר 2009. אתם כורכים, בנייר שהגשתם אתם כורכים את הסגל הימי, את מטרותיו עם אלה של הסגר היבשתי. דהיינו, השאלה אם הסגר הימי מטרותיו כלכליות או ביטחוניות, וכאן זו שאלה עובדתית של ממש. אני לא יודע מה אתם יכולים להציג בעניין הזה.

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: אני אתייחס גם לזה. החלטת הקבינט לא מתייחסת ספציפית לים או ליבשה, היא מתייחסת למדיניות של סגר, ולמעשה אין התייחסות קונקרטיה להגבלת מעבר הסחורות דרך האוויר או דרך הים, פשוט כי הדרכים האלה היו חסומות מלכתחילה אז לא היה שום טעם לומר שיגבילו גם את הכנסת הסחורות דרך הים,

פרופ' מיגל דויטש: פה זה היה ב-2007. אנחנו מדברים על הסגר הימי ב-2009.

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: כן. אני אומר, ההחלטה על הסגר בספטמבר 2007 התייחסה כמובן מאליו לעובדה שהנתיבים האוויריים והימיים חסומים, ולכן המדיניות של הגבלת מעבר סחורות דרך היבשה, הייתה המשמעות

הפרקטית היחידה של ההחלטה הזאת.

Mr. Watkin: I would like to clarify one thing, though, just as a follow-on, because I'm just trying to be clear in my mind. The Israeli government has said that economic warfare is a purpose, and I just want to understand, you're not saying that the conduct of economic warfare is contrary to international humanitarian law, are you? I don't know. That's what I'm trying to understand as a starting point. Can you conduct economic warfare lawfully? And then is your concern the degree or how it's being conducted, or is your position you just can't do it? That's what I'm trying to clarify as you go forward, to understand what your argument is.

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: אני אתן תשובה של משפטנית. תלוי. כל אמצעי שמפעילים במסגרת עימות מזוין, למעט אמצעים מסוימים שהם אסורים כיוז קוגנסי, כנורמה שלא ניתן להפר אותה בצורה חד משמעית, ניתן להפעיל אותם במידה כזו או אחרת, תלוי בהקשר שבו מפעילים את השליטה ותלוי במידה ובנסיבות.

ואני אתייחס גם לנקודה הזאת. אני כבר יכולה להגיד שהפעלת לחץ כלכלי לצורך הכנעת הכלכלה האזרחית, כשלעצמה, היא לא מטרה לגיטימית תחת המשפט הבינלאומי.

פרופ' מיגל דויטש: נדמה לי אבל שבמובן מסוים אתם כורכים,

Mr. Watkin: Sorry, you said it is not legitimate?

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: הניסיון לפגוע ולהכניע כלכלה אזרחית כשלעצמה, פגיעה מכוונת באזרחים כשלעצמה, היא אחד מהעקרונות הבסיסיים של המשפט הבינלאומי ההומניטארי וזה איסור מוחלט.

אלוף (במיל.) עמוס חורב: יש כלכלה לא אזרחית?

Mr. Watkin: Right. So as I, sorry, as I read Article 102(b) of the San Remo rules, which reflect the, what law governs a blockade, it says a

blockade's prohibited "if the damage to the civilian population is, or may be expected to be, excessive in relation to the concrete and direct military advantage anticipated from the blockade". Inherent in that is that there will be damage to the civilian population. So I'm just trying to understand how you say that it's illegal to, I'm still not clear in my mind whether you're saying the fact that there's damage to the civilian population is illegal, or what we're talking about is a question of weighing that damage versus something else. That's,

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: אני שוב מאוד מבקשת להשאיר את הדיון המשפטי לשלב מאוחר יותר כי הוא תלוי בחלק מההצגה העובדתית שאני אבקש להראות. אבל רק כדי לענות בצורה ישירה, צריך להבחין בין שני דברים שונים תחת המשפט הבינלאומי ההומניטארי. אחד הוא פגיעה נלווית לפעולה צבאית באוכלוסייה אזרחית, ששם חלים עקרונות של פרופורציונאליות ושאלות של excessive damage לעומת פגיעה מכוונת באזרחים שהיא אסורה באופן מוחלט עפ"י המשפט הבינלאומי. יש שני מושגים שונים.

פרופ' מיגל דויטש: את מתייחסת לסוגיית ה-discrimination בקטע הזה. אולי רק אם אפשר יהיה בקטע של הכריכה של המטרות. אני רואה בזה בעייתיות לא קטנות, כי הסגר הימי שינה את המצב שהיה קודם, או שאתם חולקים גם על זה. כלומר, אי אפשר לתלות את מה שקורה מכוח הכרזת הסגר הימי בהחלטה ההיא מ-2007. קורה כאן משהו מסוג אחר. השאלה מהן המטרות היא שאלה לגיטימיות לבדיקה, רק אי אפשר לתלות את תוצאותיו המשפטיות של הסגר הימי בהחלטה מ-2007 שבכלל עוסקת במעבר בגבולות, שם מדובר בסגר ימי באפשרות לעצור פוזיטיבית למשל משט, כמו שאנחנו יודעים. זה סוג אחר של פעולה משפטית. אני לא חושב שאנחנו יכולים לומר שמכוח ההחלטה ב-2007 ברור לנו שהמטרה בינואר 2009 הייתה כלכלית. זה שתי פעולות משפטיות שונות עם מטרות כאלו או

אחרות. אם יוכח שעובדתית הן גם היו כלכליות, עניין אחר, אבל אי אפשר לתלות את זה.

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: גם לזה אני אגיע בהרחבה. אני אומר שבראייתנו, ההכרזה על המצור הימי, 'אנייבל קייד' היא לא יותר משם אחר לאותו סגר ימי שהיה קיים גם קודם, שבמסגרתו התאפשרו אותן פעולות, התקיימה למעשה אותה מציאות עובדתית כמעט, למעט אולי אלמנטים מסוימים שהשתנו קצת, אבל אותה מציאות עובדתית הייתה קיימת לפני ואחרי ההכרזה על המצור, ולכן, כל מה שזה עשה זה בעצם לתת שם אחר למציאות עובדתית ולמסגרת משפטית שכבר הייתה קיימת. אני אתייחס לזה קצת יותר בהרחבה בהמשך.

פרופ' מיגל דויטש: נשמע על מה מדובר, על פי הטענה.

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: אני רוצה לחזור ברשותכם למדיניות הסגר של ישראל על רצועת עזה ולנסות קצת להבין מה זאת מדיניות הסגר הזאת. איך היא התנהלה. מה היו חיי היום יום של הסגר, ובהקשר הזה אני אציין, כמו שציינו בהתייחסויות שלנו שהעברנו לוועדה, שעמותת גישה במשך שנה וחצי מנסה לברר בדיוק את זה, ולהבין מהם הנהלים, מהם הקריטריונים, מהן הרשימות, מהם המודלים שעל פיהם עובד המתפ"ש.

במסגרת עתירה לפי חוק חופש המידע בבית המשפט לעניינים מנהליים בת"א, גישה חזרה וביקשה לדעת מהן סחורות הומניטאריות. כלומר מהן הרשימות של המוצרים המותרים או האסורים לכניסה לרצועת עזה. כיצד ישראל מגדירה את המינימום ההומניטארי הזה, כלומר מהו המודל שעל פיו היא פועלת ועל פיו היא בוחנת אם הפעולות שלה מספקים את הצרכים ברצועת עזה או לא. מהם הקריטריונים שעל פיהם היא מאשרת כניסתן של סחורות ומתאמת את כניסתן של סחורות. ושוב, השאלות לא נענו. בהתחלה המדינה הכחישה שיש ברשותה מסמכים וענתה תשובה כללית, לפיה המונח סחורות הומניטאריות איננו מונח עפ"י הגדרה קבועה. הדבר תלוי בצרכים המשתנים של האוכלוסייה עפ"י העיקרון של מוצרים הנחוצים להישרדותה

של האוכלוסייה האזרחית. זה הסטנדרט שלפיו ישראל עבדה וזה מתוך תגובת המתפ"ש לעתירת חופש המידע ביום 13.1.2010. כשביקשנו לדעת מה זה אומר מוצרים הנחוצים להשרדותה של האוכלוסייה, מהו בדיוק הוא הרף, איך מגדירים אותו – לא קיבלנו תשובה. ורק לאחר התערבות של בית המשפט הודתה המדינה שכן יש לה מסמכים אבל סירבה למסור אותם כי היא טעה שזה יפגע בביטחון המדינה. לאחרונה התקיים דיון בעתירה ושם הסכימו נציגי המדינה להעביר לרשות גישה. בשבוע הקרוב אמורים להגיע אלינו מסמכים שיעידו על מדיניות הסגר קודם להקלות בעקבות אירועי המשט ובכלל זה רשימות של מוצרים אסורים ומותרים וחלק מהנהלים ששימשו את המתפ"ש.

השגריר ראובן מרחב: אילו את היית צריכה לקבוע את המדד להשרדותה של האוכלוסייה. מה את היית קובעת?

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: אני לא הייתי יכולה לקבוע,

השגריר ראובן מרחב: מה זה מדד הישרדות?

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: לא הייתי יכולה לקבוע את המדד הזה כיוון שאת המדדים האלה קובעים גורמים מוסמכים ומקצועיים בארגון הבריאות הבינלאומי וכד'. אני כן יכולה לומר שלארגון הבריאות הבינלאומי יש כל מיני הגדרות של סלים של מוצרים, שמתאימות לסיטואציות שונות. יש סל מינימאלי, יש סל בסיסי, יש סל הולם. המדינה לא אמרה לאיזה סוג של מדד היא מתייחסת ולפי איזה מודל היא עובדת, אבל לפי ההתרשמות שלנו מהמדיניות של ישראל, היא עובדת לפי איזה שהוא מודל מאוד מינימאלי, שאם נלך לפי הסטנדרטים של ארגון הבריאות הבינלאומי או בכלל סטנדרטים של המשפט הבינלאומי, זה מודל שבד"כ משמש לעיתות חירום, למצבי חרום שבהם צריך להביא את האוכלוסייה לאיזה שהיא צריכה מינימאלית לפרק זמן קצר, ולא איזה שהוא רף שאליו מדרדרים אוכלוסיה לאורך תקופה ארוכה.

השגריר ראובן מרחב: רק להבין, במסגרת הטיעון העובדתית. אני מבין שאתם לא טוענים

שהיה רעב, נכון? בעזה,

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: נכון.

השגריר ראובן מרחב: אתם טוענים שהיה חוסר ביטחון תזונתי. השאלה הבאה היא חוסר ביטחון תזונתי מדוע, וכפי ששמעת כאן, קודמייך אומרים, הם העידו כך לפחות, שחוסר הביטחון התזונתי נובע מבעיות עוני ולא מהבעיה של מדיניות המעברים. האם בנקודה העובדתית הזו אתם חולקים עליהם? אתם חולקים על עמדתם?

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: אני חושבת שאנחנו לא חלוקים בעניין הזה. אני חושבת שפשוט הנקודה הזאת לא הובהרה מספיק בעדות הקודמת ואני אשמח לחזור עליה. אני אתייחס לזה עוד מעט.

השגריר ראובן מרחב: אני מוכרח לומר שהדברים נאמרו במפורש במסמך, אבל טוב, השאלה היא לגופו של עניין.

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: הם נאמרו ואנחנו סומכים את ידינו במאה אחוז על מה שנכתב במסמך של ... זכויות אדם, השאלה היא רק ההקשר. באיזה הקשר הנתונים האלה מנותחים ונבדקים.

כדי לסכם את הנקודה הקודמת. למעשה, לאורך למעלה משלוש שנים של התנהלות הסגר על רצועת עזה, המדינה לא חשפה את הרשימות של המוצרים האסורים והמותרים, לא חשפה את הקריטריונים או את הנהלים שמתווים את פעילות הסגר, את מדיניות הסגר. למעשה, הכלכלה של מיליון וחצי בני אדם נוהלה ללא שקיפות וללא נהלים ברורים, ללא קריטריונים ברורים וללא רשימות.

אלוף (במיל.) עמוס חורב: נוהלה ע"י מי?

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: ע"י המתפ"ש.

אלוף (במיל.) עמוס חורב: את משתמשת בצורת תחביר של סביל – נוהלה. ישראל ניהלה את הכלכלה?

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: חד משמעית כן.

אלוף (במיל.) עמוס חורב: מה ז"א נוהלה? נוהלה ע"י מי? יש שם ממשלה, היא שולטת יותר

טוב, פחות טוב. יש שם רשות, יש שם אונר"א, יש שם האיחוד האירופי, יש מדינות תורמות. מה ז"א המדינה נוהלה? אנחנו ניהלנו אותה? ישראל ניהלה?

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: מדיניות הכנסת הסחורות לרצועת עזה נוהלה בצורה מלא ומוחלט ע"י ישראל.

אלוף (במיל.) עמוס חורב: את אמרת הכלכלה נוהלה. זה לא הכלכלה. עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: אני גם אתייחס לאיך זה כמובן משפיע על יכולת הכלכלה בתוך עזה. ישראל לא אחראית לקביעת תכניות תעסוקה ברצועת עזה, זה ברור,

אלוף (במיל.) עמוס חורב: תראי גברתי, אנחנו עוסקים במילים ולמילים יש המון עוצמה. כשאת אומרת הכלכלה נוהלה ויושבים ושומעים אותך אנשים וזה נכנס לפרוטוקול, אז זה יוצא שישראל, שעזה היא קולוניה של ישראל וכמו שפעם בריטניה ניהלה את איי פיג'י או אני לא יודע מה וגם זה לא לגמרי, אז ככה ישראל אחראית על עזה. זה לא המצב. ואח"כ את משתמשת במילים הישרדות, כאשר הישרדות זאת מילה קשה מאוד, לא מדבר על תכנית בטלויזיה. ואני מאוד חושב שאנחנו מנסים מאוד לדייק בדברים בשביל לדעת מה נכון מה לא נכון, ולכן השימוש במילים הוא צריך להיות מאוד, מאוד מדוד ומאוד מאוד מדויק.

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: אני מסכימה עם אדוני במאת האחוזים. המיילים הישרדות האוכלוסייה הן מילים שהמדינה השתמשה בהן בתגובותיה לבית המשפט ולא אנחנו. זה לקוח מהתגובה של המדינה מפרשת אל בסיוני. לגבי הכלכלה של תושבי רצועת עזה, אני מתייחסת אליה ככל שהיא נגזרת ממדיניות העברת הסחורות אל רצועת עזה. כמובן שהמוסדות האזרחיים ברצועת עזה, בכל מה שקשור לתכניות תעסוקה וכיו"ב שהם נמצאים בשליטה של המוסדות ששולטים כרגע בעזה, כמובן שלא בשליטת ישראל. אנחנו מתייחסים כרגע אך ורק למה שנמצא, וככל שהוא נמצא בשליטתה של ישראל. דהיינו, המעברים וכניסת הסחורות.

השגריר ראובן מרחב: אבל את יודעת, את בנתונים שלך ובנתונים של בצלם, נאמר ש-61% מהאוכלוסייה בעזה, קודם כל סמוכים על שולחן האו"ם ולא הייתה שום פגיעה בשום שלב בהעברה של הדברים שהאו"ם מחלק. כך שז"א, מרבית האוכלוסייה קודם צרכיהם הבסיסיים מסופקים. אח"כ יש באמת החלקים האחרים ופה מדובר במספרי משאיות אמיתי, האלוף חורב שואל על הטונאז', את לא יודעת לענות על זה, מדובר על 1500 משאיות בחודש, תכפילי את זה ב-20, 20, 40 – את מקבלת הרבה מאוד טונות.

את יכולה לדבר על ההגבלות אבל את נותנת רושם של מאקרו שמדובר באמת בהגבלות או בקשיים, אבל זה לא כל העולם. זה דבר חלקי, אולי לא נעים אולי, אבל זה לא כל העולם. ולכן, אני מאוד מציע שוב לסייג את זה. עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: מאה אחוז אני מקבלת את ההערה ולגבי הנתונים, אני בקרוב, ממש עוד שניים שלושה שקפים אציג נתונים ממש לפי הביקוש והצריכה וכו'.

אני כן רוצה לומר שלמרות שמסמכים רשמיים מהמדינה לא קיבלנו לאורך התקופה שבה ביקשנו לדעת מהם הנהלים ומהם הקריטריונים, מתוך הפרקטיקה של העבודה של גישה, אנחנו עמדנו בקשר רציף עם סוחרים, עם גורמי תיאום וכיו"ב, וכן הצלחנו להבין, לקבל איזה שהיא תמונה של איך מדיניות הסגר מתבצעת בפועל.

הצלחנו להרכיב איזה שהיא רשימה חלקית של מוצרים מותרים ואסורים, שהדרך שבה הרכבנו אותה הייתה פשוט מדרך ניסיונם של סוחרים וגורמי תיאום. הם היו נגיד שולחים בפקס או בטלפון מבקשים להכניס סחורה מסוימת, היו מקבלים סירוב ומכאן היו למדים שסחורה X אסורה לכניסה. מנגד היו מתקשרים מבקשים סחורה מסוג Y היו מקבלים אישור, הם היו יודעים שסחורה מסוג Y מותרת. הרשימה המלאה כמו שאנחנו הצלחנו להרכיב אותה, שגם היא כנראה חלקית, צורפה להתייחסות הראשונה ששלחנו אליכם והיא גם זמינה באתר האינטרנט שלנו.

ואני רוצה כאן להציג רק כמה דוגמאות שמצביעות אולי על איך המדיניות

הזאת התנהלה. למשל אנחנו יודעים שכוסברה, וכאן אני רוצה להדגיש, מדובר בתבלין הכוסברה ולא בצמח הכוסברה. כוסברה למשל הייתה אסורה לכניסה, לעומת זאת זעתר הותר. מרווה נאסרה לכניסה, קמומיל הותר. הל נאסר וקינמון הותר. ג'ינג'ר נאסר בעוד שסוכר הותר, חומץ נאסר שמן הותר. שוקולד נאסר ושמרים הותרו. פיצוחים נאסרו בעוד שגרגירי חמוס הותרו. בשר טרי נאסר בזמן שבשרים קפואים הותרו. מלח תעשייתי ומרגרינה תעשייתית סורבו לכניסה בעוד שמלח ומרגרינה בחבילות קטנות הותרו לכניסה. וזה נוגע לשאלה שלכם ביחס להשפעה על הכלכלה. ישראל אסרה באופן שיטתי כניסתי של חומרי גלם לתעשייה המקומית ובכך, ואני תיכף אגיע לנתונים, שיתקה חלק ניכר מהתעשייה המקומית ברצועת עזה ומכאן ההשפעה הישירה שלה. לא במעגלים שניים ושלישיים, - הישירה שלה על הכלכלה ברצועת עזה. גם קופסאות פלסטיק, זכוכית ומתכת נאסרו בעוד שקופסאות שימורים עצמן על תכולתן הותרו לכניסה. בדים לבגדים נאסרו בזמן שבגדים הותרו לכניסה.

מבחינת המעברים,

אלוף (במיל.) עמוס חורב: את יכולה להגיד מה כן אושר?

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: אלה דוגמאות לדברים שכן הותרו,

אלוף (במיל.) עמוס חורב: לא. כדאי לשמוע מה כן אושר למשל.

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: הרשימה נמצאת בהתייחסות שהועברה אליכם ב-26.8 וגם נמצאת על האתר שלנו. הותרו כל מיני סוגים של מצרכים, בעיקר מוצרי מזון בסיסיים כפי שישראל מגדירה את זה,

אלוף (במיל.) עמוס חורב: דברים בסיסיים אושרו.

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: מה שישראל הגדירה כמוצרים בסיסיים, ששוב, אנחנו לא יודעים לפי איזה קריטריונים היא קבעה מהו בסיסי ומהו לא בסיסי, לפי איזה מודלים היא עבדה. אבל דברים שהיא הגדירה כבסיסיים היא התירה את כניסתם. תרופות וציוד רפואי מסוים הותרו לכניסה וכן מוצרי ניקיון והיגיינה מסוימים.

אלוף (במיל.) עמוס חורב : מה לדעתך? כוסברה זה דבר בסיסי?
 עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן : זאת השאלה?
 אלוף (במיל.) עמוס חורב : אני חושב שלא.
 עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן : קינמון זה כן?
 השגריר ראובן מרחב : בכל מקרה, את מדברת על התקופה לפני שינוי המדיניות.
 עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן : לפני?
 השגריר ראובן מרחב : שינוי המדיניות.
 עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן : ביוני 2010, כן.
 השגריר ראובן מרחב : ז"א את מדברת על התקופה,
 עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן : על התקופה שבה התרחש המשט ושהיא רלבנטית לבדיקת
 הוועדה הנכבדה.
 השגריר ראובן מרחב : יש לפני ויש אחרי, בסדר.
 פרופ' מיגל דויטש : יש נקודה עקרונית כללית שעליה העיד האלוף מנדלבלץ, והשאלה איך
 אתם מגיבים כי היא משליחה על הכל. הרי אנחנו צריכים לבדוק אם הסגר
 הימי היה לגיטימי, הימי. עכשיו, העובדה היא, וזה כמובן לא במחלוקת,
 שאין נמל בעזה. בהעדר נמל בעזה השאלה היא כיצד המצב ההומניטארי
 היה משתנה כתוצאה מהובלה בים כאשר אין אפשרות מעשית להוביל לעזה,
 לפחות לא באופן משמעותי, סחורות. אז יתכן שאפשר באופן ספוראדי או
 בעייתי ביותר בכמויות מאוד קטנות לעשות משהו.
 אבל כאן יש נקודה בסיסית יותר לכל העניין הזה. כי גם אם תהיה מסקנה,
 ואני כמובן לא מביע עמדה כהוא זה לגבי המסקנה. גם אם תהיה הסקנה
 שמדיניות המעברים היבשתית גרמה לפגיעה שאיננה תקינה מבחינה
 בינלאומית, מבחינת החוק הבינלאומי, עדיין השאלה היא מה התרומה
 הסיבתית של הסגר הימי. זו הנקודה הקרדינאלית מבחינת הדיונים שלנו.
 העובדה היא שנמל אין שם. אם כך, אז הסגר לא גורם באופן סיבתי לפגיעה
 נוספת משמעותית כלשהי.
 עמותת גישה, "ד תמר פלדמן : נמל אין שם מהסיבה העיקרית אם לא הבלעדית, שישראל

מנעה את הקמתו ואפילו בצורה אקטיבית הפציצה אותו בשנת 2001 ואח"כ סירבה לאפשר את ההקמה שלו. כל זאת לומר,

פרופ' מיגל דויטש: עכשיו השאלה היא השאלה המשפטית, כיצד משליחה הטענה לגבי מה שאתם רואים כאחריות ישראל להעדר נמל, על שאלת חוקיותו של הסגר הימי. המציאות העובדתית היא שאין נמל ולגיטימיות הסגר הימי, נדמה לי לפחות על פניו, שלא יכולה להיות מושפעת מהשאלה מדוע אין נמל.

השגריר ראובן מרחב: אני רוצה גם להעיר משהו בהקשר הזה. מעולם לא היה נמל בעזה למעט בימי הביניים איזה מין נמל חופים קטן, וגם היום יש מעגן, והנמל שדובר בו היה צריך להתחיל להיבנות ב-1999 ואילו היו מתחילים לבנות אותו הוא היה נבנה במשך 5-6 שנים או משהו כזה, ואז הוא היה נגמר בשנת 2006. כך שכל הבעיה מאוד מצטמצמת ואני לא הייתי תולה בעניין של הנמל את כל הסיפור. זה ממש, זה עובדתית לא נכון מבחינת לבנות נמל. לבנות נמל זה סיפור ארוך מאוד ותראי כמה זמן בנו את אשדוד ותראי כמה זמן בנו את חיפה, שהיה נמל די קטן בזמנו, שלא לדבר על דברים אחרים. אז כדאי להיצמד כאן לעובדים.

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: אני מסכימה עם אדוני לחלוטין. כלומר, ישראל, הנקודה היא שישראל הפעילה שליטה על המרחב הימי של רצועת עזה באופן רציף ועקבי מ-67'. העובדה שהיא מנעה את בנייתו של נמל ימי היא חלק מהעניין הזה. זה לא הכל. יש לה נוכחות פיזית בים של עזה והיא מנעה באופן אקטיבי כניסתם של כלי שיט לעזה ויציאה מעזה, כחלק ממדיניות מוצהרת. בהתחלה לאורך שנות הכיבוש שהיא הודתה שהיא כובשת את רצועת עזה, היא טענה שזה מתוקף דיני הכיבוש. בהמשך, אחרי ההתנתקות, היא טענה שזה מתוקף דיני העימות המזוין. אח"כ היא קראה לזה איזה שהוא אזור סגור. אח"כ היא הכריזה על מצור ימי. הקונסטרוקציות הן טיפה שונות, אבל המצב העובדתי הוא אותו מצב עובדתי, והמסגרת המשפטית שמתאימה לבחון את המצב העובדתי הזה, היא לטענתנו אותה מסגרת משפטית שאליה אני אגיע.

השגריר ראובן מרחב: תראי, העובדה הפשוטה היא, וזה כדאי לזכור, כדאי לקשור את זה בפעילות הימית מול חופי לבנון ומול חופים אחרים, שניסו להבריא דברים לעזה ואז ישראל נקטה מה שהיא נקטה. אלה דברים עובדתיים שאין עליהם ויכוח. היו הרי ניסיונות הברחה, היו ספינות שנעצרו. הדברים האלה זה לא נולד באוויר. הדברים האלה הייתה להם איזה שהיא סיבה.

אבל רציתי עוד לומר משהו לגבי מדיניות הסחורות. קודם הכלל היה, כל מה שלא מותר אסור, ואח"כ שינו את זה בצורה שהיא לדעתי סבירה, כל מה שלא אסור, מותר. זה שינוי... מאוד רציני וזאת עובדה.

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: אני מסכימה, אתייחס בקצרה. אני רוצה לחזור ולהגיד, אנחנו לא מדברים כאן על ההצדקות למניעת תנועה בים, כזאת או אחרת, אלא על ההצדקות הביטחוניות שקיימות למניעת כניסתם של כלי שיט, ככל שקיימות כאלה. כמובן של ישראל יש סמכות למנוע מכניסתם של מפגעים, מכניסתם של אמצעי לחימה וכיוצא בזאת כל מה שפוגע בביטחון ישראל ויש לה סמכות לעשות את זה.

השאלה היא שוב שאלה של רמת השליטה ובאיזה צורה ישראל הפעילה אותה. זאת השאלה שאני מתייחסת אליה כרגע, ואני מבקשת להמשיך הלאה.

מתוך הטבלה שאתייחס אליה, אני חושבת שעולה בצורה די ברורה. שאל האלוף חורף האם כוסברה היא חיונית או לא חיונית. את אותה שאלה אפשר לשאול על קינמון, על גרגירי חומס וכו'. ז"א יש איזה שהיא קביעה שנראית, על פניה די שרירותית בין מה שנכנס לבין מה שלא נכנס ואת הקריטריונים שמאחוריה התקשינו לפענח ולכן ביקשנו אותה מהמדינה. כאמור לא קיבלנו תשובות.

מבחינת המעברים גם חל שינוי כתוצאה ממדיניות הסגר של ישראל על עזה. מעבר קרני נסגר. בהמשך גם מעבר סופה נסגר והמעבר היחיד שנותר למעבר סחורות הוא מעבר כרם שלום. כל קיבולת הסחורות התחילה לעבור דרכו בעצם,

Mr. Watkin: But if I took your argument to its full extent, and I'm just, you know, it sounds, what you're raising is issues of choices were made to bar some things and not others and you're questioning what those were. Major General Horev asked the question 'What is essential?' And, you know, the legal test is that what are essential goods is the test that has to be allowed through. And so it's not clear to me that you're arguing that what's not on the list is essential and should go on the list, is one. And two, I guess, and I'm just trying to understand your argument as you carry it fully, because if you're of the view that all food should be allowed in and out, then there's no restriction on commerce, and so there would be no economic warfare. And so I'm back to this question of whether you're accepting that economic warfare is a lawful means/method of warfare. What is, when you say, if you say, economic warfare is lawful, what would you allow one state to ban in its relations with another state? Now, let's forget about Gaza and Israel, but what does that mean, I guess, when you say it's economic warfare?

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: הטענה שלנו היא שלישראל חובה לדאוג לצרכיה של האוכלוסייה האזרחית ברצועת עזה. ככל שיש צורך צבאי למנוע כניסתן של סחורות מסוימות; למנוע כניסתם של אמצעי לחימה, לישראל יש סמכות לעשות את זה. יש לה את האפשרות לבדוק ולהכפיף כניסתן של סחורות לבדיקה ביטחונית פרטנית. זאת הנחת היסוד.

השגריר ראובן מרחב: זאת הנחת היסוד שהיא גורסת בלעדיות של ישראל בחובה הזאת?

עמותת גישה, עו"ד עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: אפשר להבהיר את השאלה?

השגריר ראובן מרחב: את יכולה לחזור על המשפט שאמרת קודם?

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: אני אומרת שהטענה שלנו היא, שכל עוד יש צורך צבאי, לישראל,

השגריר ראובן מרחב: לא, לפני זה. המשפט המקדים. אתם גורסים שלישראל יש החובה, עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: שלישראל יש חובה לדאוג לצרכיה, לאפשר לאזרחי רצועת עזה לקיים את חייהם ברווחה. ואני אגיע לטענה הזו,

השגריר ראובן מרחב: אני על זה שואל, אם את חושבת שזאת האחריות הבלעדית של ישראל.

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: האחריות הזאת נגזרת מרמת השליטה וככל שישראל שולטת על חייהם של רצועת עזה, ככל ובתחומים שבהם יש לה שליטה על קיום חיים תקינים ברצועת עזה, במקומות האלה ובמידה הזאת יש לה גם חובה.

השגריר ראובן מרחב: את מסייגת.

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: מה שאני מנסה, בתשובה, מה שהטבלה שהראיתי מנסה להראות, היא שאפשר לתהות האם באמת קיימים טעמים ביטחוניים להחלטה האם לאפשר קינמון ולמנוע הל. האם לאפשר זעזוע ולמנוע כוסברה. האם המניעים שם הם ביטחוניים ומה המניעים האמיתיים מאחורי מדיניות שכזאת, ולפי איזה סטנדרטים, לפי איזה קריטריונים הם מתנהלים.

Mr. Watkin: But I want to go back to just clarify in my mind the wording you used of what Israel's obliga, what you say Israel's obligation is to do with respect to the civilian population, and it isn't to provide these, you didn't say it in the context, and I may have just misunderstood, you didn't say it in the context of objects essential; you said it had an obligation to provide for the welfare, or something? I'm just, it was the wording, it was a different wording than what I was suggesting the test was, and that's, and the reason I say that is, you know, in terms of making this legal argument, and I understand the collective punishment argument, which you're going to get to towards the end, but there are specific, you know,

well-understood rules with respect to blockade, and one of them is that the declaration or establishment of a blockade is prohibited if it has the sole purpose of starving the civilian population or denying it other objects essential for its survival, and that's different than saying it has to provide for the welfare of, at least from, or is it? I guess what I'm trying to understand is what's your reaction to that wording that's set out as the legal rule under international humanitarian law? Do you see "providing for the welf", if that's the wording you use, sorry, "providing for the welfare of the population" is the same things as "objects essential for its survival"? Or I guess what I'm asking is how do you define "objects essential for its survival"?

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: החובה שהתייחסתי אליה היא חובה עפ"י המשפט הבינלאומי ההומניטארי, תקנה 43 לתקנות האג מ-1907 שקובעת עפ"י פרשנותו גם של ביהמ"ש העליון בפרשת ג'מיד עסקן, שעל ישראל חובה לקיים חיים תקינים על פי סעיף, אותה תקנה 43.

יש פה כמובן גבולות של פרשנות, מהי מידת האחריות וכו'. אנחנו טוענים שהיא נגזרת ממידת השליטה, ואני אגיע לזה בהרחבה. אבל החובה הזאת ללא ספק גבוהה יותר מאשר לספק את הצרכים הנדרשים להישרדותם של האוכלוסייה, כפי שנכתב בתגובת המדינה באל בסיוני, ובכל מקרה, הטענה שלנו שאני שוב, חוזרת שוב שאני אגיע לזה, הטענה שלנו היא, שדיני המצור, ספציפית דיני המצור הימי הם לא המסגרת המשפטית המתאימה לבחון בה את חוקיות הסגר. הימניואלי של סאן רמו, לא המסגרת המשפטית המתאימה בעינינו.

השגריר ראובן מרחב: אני לא חושב שיש קשר בין הדברים, אבל זה יאמרו עמיתי המשפטנים. אבל נאמר ככה. גם היום, כפי שאת יודעת, 61% מהאוכלוסייה בעזה מקבלת את המזון הבסיסי שלה מהאוי"ם. נאמר מצב היפותטי, שמחר

הייתה באה הליגה הערבית, עושה מגבית בין כל יצרניות הנפט, אומרת מעתה ועד עולם, עד שיש פיתרון לרצועת עזה, כל סוחר אוכלוסיית רצועת עזה עלינו, לא רק שמן סוכר וקמח ואורז, אלא הכל בכל. מה שנקרא, כדי שלוש ארוחות ביום עם חלבונים והכל. והיו באים לישראל בעניין הזה ואומרים, האחריות עלינו, אנחנו נדאג, אתם יכולים לעשות את הבקרה. אנחנו ערבים, יהיה כך וככה, יהיה סידור כזה יהיה סידור אחר. למשל יש לנו מדינה ערבית שכנה שיש לנו איתה סידורי ביטחון. אני לא יודע אם היית פעם בגבול ירדן-ישראל, פתוח שם לגמרי. אוקיי. גם אז הייתה האחריות עלינו אילו היה מצב כזה קורה? הרי הוא קורה היום בחלק גדול מהמקרים. בחלק גדול מהמקרים יש סוכנות בינלאומית שדואגת לזה ואנחנו לא, החיים בידם, לא מפריעים להם בשום דבר.

אילו היה מצב היפותטי כזה קורה, שהיה הקהילה שלהם, שהיא עמם ודתם ובשרם ועצמם הייתה לוקחת את זה על עצמם, או שיכול להיות שהיה מתחייב והיו עושים את זה. זה היה מפריע לך?

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: אני רוצה להדגיש שאני לא מתייחסת כאן לאספקת המצרכים כשלעצמה.

השגריר ראובן מרחב: את כן נכנסת.

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: לא. ישראל לא מספקת סחורות לרצועת עזה. היא מאפשרת את כניסתן. הסחורות ממומנות,

השגריר ראובן מרחב: אבל היא מאפשרת את הכניסה של האו"ם.

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: הסחורות ממומנות כולן או ע"י גורמי סיוע בינלאומיים או ע"י הפלסטינים. ישראל לא מספקת סחורה.

אלוף (במיל.) עמוס חורב: את לא התכוונת שאנחנו נממן את זה?

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: ממש לא. אני רק מתקנת איזה שהוא רושם שאולי נוצר, כאילו ישראל מספקת סחורות הומניטאריות בסיסיות,

אלוף (במיל.) עמוס חורב: אנחנו יודעים ש, - והמגבלה הכמותית היא תלויה בהם, או בכושר המעבר של הסחורות דרך מעבר סופה או מעבר אחר. זה הכל.

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: גם את הרושם הזה אני אבקש לתקן תיכף.
 אלוף (במיל.) עמוס חורב: יש לי רק שאלה אחת. את כל הזמן מתעלמת מהעובדה שברצועת
 עזה קיים שלטון של ארגון שהיינו מעדיפים שלא ישלוט שם אלא שהרשות
 תהיה שם, שלטון חמאסי, אשר בשפה פשוטה הכריז מלחמה עלינו ולמעשה
 יש פה מצב מלחמה בינינו ובינם, ואת מתעלמת מהעובדה הזאת לחלוטין.
 זה כאילו אנחנו עוסקים באיזה גוף שוחר שלום שהוא שכן שלנו שנמצא
 בקשיים כאלה או אחרים, והבעיה תלויה כביכול בנו. למה את מתעלמת
 מהנושא הזה? הלוא יש לו משמעות עצומה.
 את אמרת ככה, בערך, תיארתי שלבים שבהם הפסקנו את בניית הנמל
 והפצצנו את בניית הנמל, וכד' וכד' וכד', בלי להתייחס מה קרה בשלבים
 האלה. הלוא הדברים האלה לא קרו מעצמם.

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: וודאי שלא.
 אלוף (במיל.) עמוס חורב: אז ההתעלמות שלמה שלך המוחלטת מהעובדה הזאת, היא די
 מציקה לי.

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: לא התכוונתי להציק. ממש אין התעלמות מהמציאות
 העובדתית כפי שהיא קרתה,
 אלוף (במיל.) עמוס חורב: את לא אומרת את זה.

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: וצינתי בצורה חד משמעית ומפורשת, שמדיניות הסגר
 למשל הוטלה לאחר השתלטות חמאס על הרצועה.

אלוף (במיל.) עמוס חורב: אז אולי הנושא של מלחמה כלכלית שייך יותר למהות השלטון
 של החמאס בעזה? ואולי הלחץ לשחרור שליט שייך לנושא זה יותר מדבר
 אחר? אולי זה לא בדיוק כולו כך?

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: אני לא מתייחסת כאן לנסיבות פוליטיות או מדיניות שהיו
 רלבנטיות להחלטה כזאת או אחרת. אני מתייחסת אך ורק למציאות
 העובדתית ולנתונים שרלבנטיים למה שהועדה הזו בוחנת.

אלוף (במיל.) עמוס חורב: אבל אי אפשר להתעלם מהחיים. איזה מין הרגשה שאתם יושבים
 באיזה בועה, כל מה שמחוץ לבועה לא משפיע ועוסקים בנושא תיאורטי.

זאת לא תיאוריה.

פרופ' מיגל דויטש: אני רוצה רק להעיר שהמיקוד הוא בחובות על פי המשפט ההומניטרי, ויש רשימת חובות שצריך לבדוק אותן עובדתית. ואנחנו עוסקים בקטע הזה. עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: נכון, אם זה מגיע קונקרטי לחובות ההומניטריות האלה שאנחנו רואים ומה הן גוזרות.

פרופ' מיגל דויטש: את ציטטת מקודם את סגן השר וילנאי, קודם כל זו חובה וזה לדעתנו, אנחנו קצת מכירים, חובה לכל מנגנון לבדוק את עצמו מדי פעם, ולא להתפש למוסכמות ולדשדש בעקביו. אבל יש מילה אחת שריחפה פה והיא לא נשמעה, זה סנקציות. בעולם עשו סנקציות, ויש סנקציות מסוימות שעושים לשלטון, אין מצב שעשו סנקציות נגד שלטון, בשביל להחליש אותו ושהאוכלוסייה לא תפגע. אין דבר כזה. הדוגמא שבולטת לי זה דרום אפריקה. את חושבת שהאוכלוסייה בדרום אפריקה לא נפגעה מזה שלא היו חומרי גלם בבתי חרושת והאבטלה שם היתה יותר גבוהה, יא עדיין יותר גבוהה מאשר ברצועת עזה? זה לא יפה, אבל כמו שאומר עמיתי האלוף חורב, את לא יכולה להתנתק מזה. זאת מציאות שיש שם שלטון. עכשיו, כולם רצו את זה, כי בחירות דמוקרטיות, להביא דמוקרטיזציה למזרח התיכון ותראי מה שקרה מאז. כל הדברים האלה לא קרו באוויר, קודם היו אזורי תעשייה, היו מעברים, את יודעת כמה פעמים ירו על מסוף הדלק ועברו שם נהגים ישראלים שהביאו דלק בשביל עזה? אי אפשר להתנתק מהדברים האלה. מה, אנחנו לא בני אדם, אנחנו לא חשים את זה? את חושבת שהאנשים שיושבים פה לא מבינים את הדברים האלה? מבינים טוב מאד. אבל רוצים קודם כל לחזור למנדט ולראות באמת ובתמים איך הדבר הזה של הבלוקדה הימית מתקשר לקושי ההומניטרי שקיים בעזה. ואני עד עכשיו מתקשה לראות את זה ואני עדיין ממתין שתגידי את הדברים האלה. דברים אחרים בצורה כזאת, בצורה אחרת, ולא הייתי מציע להתפש לקנמון שלפני יוני. יכול להיות שאת הקנמון שלפני יוני היה צריך לבטל מזמן, אני לא חולק על זה. אבל זה גם לא עניין שלי.

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: או.קי. דיברנו על המעברים, בכרם שלום כאמור הטלת הסגר, כל העברת הסחורות הועברה לכרם שלום, שהקיבולת שלו היתה נמוכה וישראל לא עשתה פעולות להרחבת המעבר. כתוצאה, גם מבחינת התוצרת וגם הקטנת הקיבולת במעבר, כמות הסחורות שהועברה לרצועת עזה, ירדה לממוצע חודשי ב-75 אחוז. כלומר, כמות המשאיות שנכנסה לרצועת עזה החל מהטלת הסגר היתה 75 אחוזים מהכמות הנדרשת שנרשמה בשנת 2005, וזאת גם הערכה זהירה יחסית, כי היו תקופות שהיתה בהם דרישה גבוהה יותר. נכון ל-2005 הצורך ברצועת עזה היה ל-10.400 משאיות פר חודש. אחרי הטלת הסקר ניתן לראות שבחודשים הראשונים היו אלף ומשהו משאיות, אח"כ המספרים טיפה עלו, אפשר לעבור ל-2007, זה 2008, והשקף הבא הוא 2009. התקופות הן ספטמבר עד ספטמבר. כשהממוצע החודשי עומד על בערך 2000 או 2000 ומשהו משאיות לחודש, שזה 25 אחוזים ממה שנדרש בעזה.

אלוף (במיל.) עמוס חורב: ביקשתי ממך להתייחס לטונות לא במקרה. מפני שהמשאיות היום זה 40 טון למשאית. 40 טון. אז תכפיל את המספר שנתת ב-40 טון, כמה טונות יש לך?

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: לעשות את החשבון?

אלוף (במיל.) עמוס חורב: זה מספר שונה לחלוטין. את לוקחת משאיות מלפני 10 שנים ומשאיות של היום. נוסעים שני טריילרים, גוררים 40 טון, אלה הן המשאיות שמדובר עליהן.

פרופ' מיגל דויטש: הייתי מציע גם אולי, תוך כדי העניין של התשובה, הייתי מציע שנתפוש את השור בקרניו. כלומר, אני מבין שזאת המשאית. השאלה הרלוונטית המשפטית היא השאלה קודם כל האם היתה פגיעה בביטחון התזונתי? מה אמצעי המינימום להגדרת הביטחון תזונתי, והאם עובדתית, מה שעבר במעברים סיפק את הדרישה. קודם כל לשאלה הזאת, יש מספרים? מהו בטחון תזונתי? למשל, שמענו עדויות מהאלוף דנגוט הוא דיבר נדמה לי על מדדים של 1700 קלוריות ליום, או משהו מהסוג הזה.

השגריר ראובן מרחב: לא לא, הוא לא דיבר על זה, לא רצינו לשמוע ממנו את המילה קלוריות. מבחן תזונתי, אמר לי קודם פרופ' בנטוויץ' שזה שזה מורכב מפחממות בלי חלבונים.

פרופ' מיגל דויטש: לא לא, היתה עדות של האלוף דנגוט. אבל נחזור לפרוטוקולים ונראה עוד פעם.

השגריר ראובן מרחב: לא רצינו לשמוע.

פרופ' מיגל דויטש: לא רצינו לשמוע, אבל שמענו. כלומר, היתה, אני זוכר מספר של קלוריות 1700, לא יודע כמה. בכל אופן, השאלה אם בנקודה הזאת יש לכם נתונים, כי אולי כדאי מבחינת כלכלת הזמן שיש לדיון, שנתמקד בהיבט הזה.

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: אני מיד מגיעה להשפעות של הסגר על תושבי עזה. אני אתמקד בשלוש נקודות עיקריות, שהביטחון התזונתי הוא אחד מהם, אני אתייחס לזה עד כמה שאני יכולה במסגרת הידיעות והמומחיות שלנו, ואני מראש אומרת, זה לא התחום שבו אנחנו מומחים. אבל כאן אני אעשה את הדברים. רק כדי לסכם את הנקודה הזאת, במהלך עדות מתפ"ש, אמר פרופ' דויטש בצדק, שלדעת כמה משאיות נכנסו בחודש, לא מספר לנו שום דבר. צריך להשוות את זה לצורך, והגרפים האלה נועדו להראות בדיוק את זה. כלומר, איך מדיניות הסגר השפיעה על כניסת סחורות לרצועת עזה, ומספרים. מה זה אומר. כמה משאיות נכנסו, ואנחנו נשמח כמובן להעביר את המספר בטונות. בשביל הרקורד, גודל המשאיות לא השתנה כלומר, כשמשווים זה ייראה בדיוק אותו הדבר הגרף הזה בטונות, רק שהמספר יהיה שונה. המספר יהיה בטונות ולא במשאיות.

אני רוצה לעבור עכשיו באמת לדבר, לבקשתכם, על ההשפעות שכלות –

אלוף (במיל.) עמוס חורב: רק שאלה נוספת, מי אחראי לחלוקה, מי מקבל את הסחורות ומי אחראי לחלוקת הסחורות בעזה?

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: בתוך עזה?

אלוף (במיל.) עמוס חורב: כן. הלא אנחנו יודעים מה נכנס, יש רישום מלא, הן כספי והן כמותי. אנחנו לא יודעים מה קורה לאחר שזה נכנס. מי שולט בסחורות?

חלק מהסחורות הן בשליטת החמאס. איך הדבר הזה מופעל?
 עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: קשה לי להגיד בדיוק איך הדבר קורה בתוך רצועת עזה. זה
 אולי באמת יוכלו בצורה שלמה לדבר ארגוני הסיוע ברצועת עזה וגורמי
 התאום הפלשתיניים, אבל באופן כללי, יש שני סקטורים שמקבלים סחורות
 ברצועת עזה. אחד זה גורמי הסיוע הבין לאומיים, והשני זה הגורמים
 הפרטיים. עיקר הסחורות מגיעות לארגוני הסיוע, והם דואגים לחלוקה
 שלהם. בעיקר בעיקר אונר"א.

פרופ' מיגל דויטש: והשאר?

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: סליחה?

אלוף (במיל.) עמוס חורב: יש עשירים בעזה?

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: אם יש עשירים בעזה? כמו בהרבה ישובים, אין לי נתונים
 לגבי זה, אבל כמו בהרבה מאד חברות נחשלות מאד, יש שכבה דקיקה של
 אנשים שמרוויחים מזה. זה כל מה שיש לי לומר, שאני יודעת לומר את זה.
 יו"ר, השופט (בדימוס) יעקב טירקל: אני מוכרח לומר מאנשים שמבקרים שם, על פי מה
 ששמעתי בעזה השוק נראה כמו כל שוק משגשג בכל עיר אחרת בגדה.
 עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: הנקודה העיקרית בהקשר הזה, שחשוב להדגיש, אני אגע
 בה עוד, אבל מאד מאד חשוב להבין, הבעיה היא לא בזמינות של סחורות
 ברצועת עזה.

יו"ר, השופט (בדימוס) יעקב טירקל: היא ביכולת לקנות.

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: היא ביכולת לקנות. מתפ"ש התייחס לזה גם בעדות שלו.
 העדר כוח הקניה. העדר כוח הקניה נובע בצורה ישירה, ברורה מהכנעת
 הכלכלה של מדיניות הסגר מאז קיץ 2007 היה חלק עיקרי ומכריע בה. וגם
 מטרה כזאת, גם במטרה וגם בתוצאה, מדיניות הסגר הביאה להחלשה
 דרסטית של הכלכלה ברצועת עזה. לעוני ולדלות וכאן אני מתחברת בחזרה
 לנתונים שהציגה עמותת רופאים לזכויות האדם.

יו"ר, השופט (בדימוס) יעקב טירקל: קיבלנו נתונים שאותי הפתיעו מאד לגבי התוצאה,
 לגבי הכנסה לנפש. הם מפתיעים לטובה. יכול להיות שהם היו מוטעים, אבל

הם היו מפתיעים לטובה. נתונים ממש מפתיעים. לא רחוק מהדבר?
 עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: אולי אני אציג את נתוני הנתונים שהתייחסו אליהם קודמי
 מצלם ורופאים לזכויות אדם, אבל אני רוצה להדגיש באמת את הנתונים
 המשמעותיים שרלוונטיים. האבטלה מאז הסגר עלתה למעל 40 אחוזים,
 למעלה מ-80 אחוז, נזרק פה מדי פעם המספר 60-70 לא, למעלה מ-80 אחוז
 מהתושבים ברצועת עזה תלויים לקיומם בתרומה. התייחסו קודם ל-60
 אחוז, 61 אחוזים, זו היתה כמות האנשים שנמצאים בחוסר בטחון תזונתי,
 והמספר קצת שונה. 80 אחוזים זה לעומת 63 אחוזים שנתמכו בסיוע של
 ארגונים בין לאומיים לפני הסגר. היתה עליה של 17 אחוזים. בין 0 ל-95
 אחוזים מהמים באקוויפר של עזה אינם ראויים לשתיה. 35 אחוז מהשטחים
 המעובדים של עזה אינם נגישים, בעיקר בגלל אותם אזורי חיץ שהתייחסה
 אליהם מנכ"לית ארגון בצלם. 85 אחוז מהשטח הימי שהיה מותר לדיג לפי
 הסכמי אוסלו חסום לתנועת דייגים, ולכן לא מתנהלת בו פעילות דיג. שוב,
 כאן זה המקום לחזור ולהדגיש: אין, ולא טענו שיש רעב ברצועת עזה. זאת
 לא השאלה. השאלה היא מה היכולת, מה הנגישות של תושבי רצועת עזה
 למזון שנכנס אליהם. נכון, אונרר"א מספקת שקים של אורז, נכון, אונרר"א
 מספקת סוכר, אבל האם התושבים ברצועת עזה יכולים להרשות לעצמם
 לקנות ירקות, לקנות בשר, לקנות את מה שמרכיב תפריט אנושי בהתאם גם
 כמובן לרקע התרבותי – התשובה היא שברוב המקרים לא.

יו"ר, השופט (בדימוס) יעקב טירקל: מה באמת מצרכי המזון שאונרר"א מספקת? רק סוכר
 ואורז?

השגריר השגריר ראובן מרחב: סוכר, שמן ואורז וקמח. ארבעה דברים.
 עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: כן, מוצרים בסיסיים מהסוג שהשגריר מרחב ציין. יש אולי
 כמה נוספים, אבל זה קיים בדוחות של אונרר"א. אפשר להסתכל.
 פרופ' מיגל דויטש: סביב הביטחון התזונתי, אני גם רוצה להדגיש מה שאני כל פעם שואל
 ומעיר, רק שיהיה ברור, אני כרגע לא עוסק בשאלה אם יש או אין בטחון
 תזונתי, אלא בשאלה אם יש אחריות למדיניות המעברים, וכמובן גם

לשאלות של הסגר הימי על הביטחון התזונתי. השאלה אם יש סיבתיות, כי זו השאלה המכרעת לצורך הנושא שלנו.

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: אני חושבת שחלק מהתשובה עולה באמת מהמספרים, עליה משמעותית בכמות האנשים שנתמכים בתרומות של גורמים חיצוניים. העליה ברמת האבטלה, החיסול הכמעט מוחלט של התעשייה המקומית ברצועת עזה, שקשור לרמת האבטלה כמובן, וההשפעה של כל אלה על יכולת הקניה של תושבי רצועת עזה והנגישות שלהם למזון ולמוצרים אחרים. הנתונים האלה קושרים קשר ישיר בין מדיניות הסגר של רצועת עזה, לבין המצב בפועל, התוצאה של זה, והיא הדרך של העדר כושר קניה, העדר בטחון תזונתי כתוצאה מכך, והשלכות שונות על הבריאות שנגזרות מזה. מזה ומדברים נוספים שתכף אני אגיע אליהם.

פרופ' מיגל דויטש: יש פה דילוג נסיבתי בשלב אחד, כי אם נניח שמדיניות המעברים גורמת לכך שיש אבטלה, נניח לצורך העניין, וכתוצאה מאבטלה יש חוסר בטחון תזונתי. אתם לא טוענים, אני מניח, שמדיניות המעברים היא לא לגיטימית כשמדובר בכוח עבודה. כלומר, נדמה לי, אני לא יודע, אתם כנראה לא טוענים, לפחות, שיש בעיה של לגיטימיות בכך שלא מאפשרים עבודה של פועלים מעזה בישראל.

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: בישראל?

פרופ' מיגל דויטש: כן, ואם זה כך, אז האבטלה היא לא תוצר סיבתי במובן הזה של מדיניות המעברים. היא תוצר סיבתי של עוד כל מיני גורמים. היא לא תוצר סיבתי "אשמתי". זו הנקודה.

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: השאלה ממה נגרמת האבטלה, וכתוצאה ממה יש פגיעה בהעדר חוסר קניה. כושר קניה. ככל שאלה נובעים ממדיניות הסגר על עזה, ואנחנו טוענים שבצורה משמעותית מאד כן, שהכלכלה בעזה נפגעה באופן משמעותי מאד כתוצאה מהסגר, וזאת גם היתה הכוונה של הסגר, כלומר, הוא השיג את מטרותיו.

אלוף (במיל.) עמוס חורב: לא לא, היא נפגעה כתוצאה מהכרזת מלחמה על מדינת ישראל.

מזה נתחיל את העניין. מה הסגר? הסגר נולד out of the blue? יש פה, הלא אני זוכר את אזור התעשייה של ארז. פרח, ונתן עבודה לאנשי עזה. מה קרה? הסגר נולד ממה? מצב הביטחון הוא תוצאה ברורה של הכרזת מלחמה על מדינת ישראל. אז אי אפשר להתעלם מזה. אז אנחנו רוצים גם להכריז מלחמה וגם לבנות מדינה פורחת של מה? של טרור? יש פתרון לבעיה. פתרון מהיר מאד. הלא העדפנו בשעתו עובדים מעזה מאשר עובדים מתאילנד או מאיזשהו מקום אחר מהפיליפינים. אז אנחנו נתקין את עצמנו, תופשים את עצמנו בתהליך באיזושהי נקודה ומשם אנחנו מתחילים את העניין. אצלך העניין מתחיל בסגר. אצלי העניין מתחיל בהכרזת המלחמה על מדינת ישראל.

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: אני מתמקדת במדיניות הסגר והשלכותיה על תושבי רצועת עזה, כיוון שזאת השאלה הרלוונטית עבורנו בדיון כאן היום.

אלוף (במיל.) עמוס חורב: אבל למה יש סגר? הלא חוסר העבודה שם, הלא את בעצמך אמרת שהבעיה היא לא המוצרים. הבעיה היא שלאנשים אין כסף, הבעיה היא של חוסר עבודה נוראי, נוראי,

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: לא רק. הבעיה היא גם בזה

אלוף (במיל.) עמוס חורב: איך את זה פותרים?

השגריר ראובן מרחב: היתה נציגות של אגרקסקו בעזה, היה ייצוא סדיר דרך אשדוד, סדיר עם קוטה להולנד ולכל מדינות האיחוד האירופה, עם הסכם מיוחד, והלכו ופוצצו את העניין הזה. פוצצו את המעבר וירו מתוך המכולות שירדו באשדוד, והעסק הזה נגמר. אף אחד לא היה מוכן להתעסק עם זה. ואח"כ עוד פוצצו את אזור התעשייה בארז. אנחנו היינו שם, ראינו את זה, מה, אנחנו לא רוצים שיעבדו? אנחנו רוצים שכן עני? אנחנו רוצים שכן שיהיה מבסוט מהחיים. ואח"כ השאירו את החממות האלה, יכלו לעבוד שם מאות אנשים ולייצא כל מה שאת רוצה לאירופה והלכו ושרפו אותן, פוצצו אותן, השאירו אותן עם הברזים, עם הכל. עם הניילונים. אז מאיפה זה מתחיל העניין? זה הביצה והתרנגולת. איפה הביצה ואיפה התרנגולת? את אומרת

שהביצה זה מהרבעים? הביצה זה לא מהרבעים, הביצה זה שהיה לאם צ'אנס, יש להם צ'אנס, ואת יודעת מה? אנחנו ראינו טריטוריה בעולם, באותו גודל, עם יותר אנשים שפרחו ושגשגו מפני שהאנשים עבדו. היה להם אקלים מזמין להשקעות, עבדו, העבירו מפעלי תעשייה, ייצרו ושגשגו ופרחו ותוך 20 שנה לא הכרתי את המקום. לא ניתן שם? האנשים כולם עברו בתי"ס מקצועיים, יש שם מערכת חינוך, אונרר"א משקיע המון בחינוך, עשו דברים נפלאים.

Mr. Watkin: I have a question on the legal front. Just, you said very quickly in passing that you don't agree with the San Remo Manual. What is the source of the law that governs the law of blockade?

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: אני אוכל לחכות עם זה לשלב הבא של המצגת? אני אגיע לשלב הבא.

Mr. Watkin: Well, I think it's important to this stage because I'm not sure whether you reject all of the San Remo Manual, or just the parts that relate to the civilian population. So if I was to ask you what's the source of the law with respect to the establishment of the blockade, that it has to be done impartially, it has to be effective, that there has to be notification, you know, there's the other parts of the San Remo Manual, are you saying that those aren't international law?

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: אני לא דוחה את המדריכים של סאן רמו בכלל, זה חלק מהמשפט הבין לאומי, יש מלומדים רבים שטוענים שזה משפט בין לאומי מנהגי, כלומר, שזה מחייב את כל המדינות. אני לא דוחה את סאן רמו בכלל. אני רק טוענת שזו לא המסגרת המשפטית המתאימה לניתוח הסגר הימי. ולמסגרת ולהסבר למה, נגעת בו קצת, כי אני לא חושבת שהיה מדובר פה קצת במצור ימי, אלא בסגר ימי מתמשך, ובמסגרת המשפטית המתאימה, אני אגיע ממש עוד מעט, אם תוכלו להתאזר בסבלנות ולחכות עוד כמה דקות, אנחנו נגיע לשם.

פרופ' מיגל דויטש: האם תוכלי לדון בזה מתוך הנחה שלא חל דין זכויות האדם אלא

המשפט ההומניטרי, כי ככה אנחנו מאתרים את הצומת של ההכרעה בעניין הזה. כלומר, על איזה מסלול הולכים.

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: אני אגע בזה בקצרה, אבל באמת, פרופ' מיגל דויטש: שם הבעיות של כלכלת זמן וצריך מאד להתמקד בכמה שאלות יותר עדינות.

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: מאה אחוז.

Mr. Watkin: I'm just trying to understand what you say when you say it's not a blockade. You know, this is the purpose of this committee, is to look at whether the blockade was properly established, right, in accordance with the international law.

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: יש קצת בלבול בין המושגים blockade ו-closure. Never blockade זה דינים של blockade בכלל באופן כללי, זה סוג אחד של דינים. Closure - זה מה שאנחנו מתייחסים אליו כסגר. זה קונסטרוקציה משפטית קצת אחרת, שהאופן שצריך לבחון אותה לדעתנו הוא אחר, במסגרת דינים קצת אחרים שמטילים חובות ואיסורים על ישראל.

Mr. Watkin: So are you saying, so the law that governs the naval blockade, which this committee is looking at, is set out in customary international law?

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: never blockade זה מונח שלקוח מסאן רמו, ומה שישראל הכריזה עליו ב-1.3.2009 זה never blockade אבל הטענה שלנו היא שזה רק שם אחר ל-closure שהוטל על רצועת עזה עוד קודם, ואת זה צריך לבדוק. את החוקיות של ה-closure צריך לבדוק ולא שה-blockade כשלעצמו, כי זה מאד צר ומצמצם.

השגריר ראובן מרחב: בשביל שיהיה closure צריך שיהיה מה לסגור, לא היה שם מה לסגור בכלל. הרי לא הלכו שם סחורות, לא היה שם ייצוא. את אומרת לגבי הסגר במעברים, אז הלכו קצת החוצה ונכנסו אלפי טונות פנימה. שם לא נכנס שום

דבר. מה שנכנס, זה היה הפחד שייכנס מה שהיה בקארין A שרבע מזה ייכנס לאיזושהי סירה ויבוא לעזה, ואז כל מה שבא במנהרות בחודשיים יבוא לשם בשעתיים. זה כל הסיפור. בגלל זה זה פשוט השלמה של הבדיקה הביטחונית מסביב והיתה לקונה שלא כוסתה. כך אני מבין את זה. והייתי מבקש באמת לקבל את השקפתכם, איך זה מתחבר לדברים שאתם אומרים. איך זה השפיע על המצב ההומניטרי בעזה. זה שהכריזו את ה-blockade הימי.

Mr. Trimble: If I might just throw in my head as well. Looking at the document you gave us when we resumed, I find myself in agreement with the first part of paragraph 57, the very last paragraph, the opening bit, in which you say "We do not doubt Israel's authority to stop the traffic of ships to the Gaza Strip, so long as its goal was to prevent the entry of weapons, and provided it allows the adequate passage of civilian goods in both directions." A slight reservation about the last half of that sentence. But then where I part company from you is in the other part of that paragraph where you're saying that the closure, that the blockade's part of the closure of the Gaza Strip, and "the closure was enforced in order to pressure the civilian population as part of economic warfare, whose goal is to paralyze the economy and destruct normal life." And I would like you, and I think this is really the kernel of the argument that is being presented to us, and I'd almost like you just to focus on that particular argument that economic warfare in these terms is not that it vitiates the right to establish a blockade, because it strikes me as somewhat surprising, as economic warfare happen in every conflict and outside conflicts. It's happening at the moment with regard to the United Nations sanctions against Iran. It happened previously with regard to UN sanctions with regard to Iraq, and Ambassador Merhav mentioned earlier sanctions as well. So I have great difficulty with this proposition that you can't have economic warfare in those terms.

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: אני חושבת שזאת נקודה קריטית. באמת השאלה מה זה

לוחמה כלכלית, ומה זה המושג הזה ואם הוא בכלל קיים. אני אקדים את החלק המשפטי ואומר במאמר מוסגר עכשיו, שלוחמה כלכלית economy war אין מושג כזה במשפט הבין לאומי. זה משהו שישראל, כותרת שישראל נתנה. ובעצם במשפט הבין לאומי, אפשר לדבר על מצור, אפשר לדבר על סנקציות כלכליות, אפשר לדבר על אפשרות שישראל –

פרופ' מיגל דויטש: כמושג תיאורי לפחות הוא קיים בספרות הבין לאומית לרוחב כל הספרים.

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: כמושג תיאורי, לא קונסטרוקציה משפטית שקיימים לה חוקים, הגבלות, שיש כללים שעל פיהם בוחנים אותם. הדבר הקרוב לישראל ביותר

השגריר ראובן מרחב: תגידי, החרם הערבי על ישראל לא היה לוחמה כלכלית? החרם הערבי על ישראל שנים לא היה לוחמה כלכלית? האמא של הלוחמה הכלכלית.

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: זה קרוב יותר, או במיוחד מה שהזכרת קודם לגבי דרום אפריקה. זה סנקציות כלכליות. זה מושג שכן קיים במשפט הבין לאומי, ויש אפשרות, מותר תחת המשפט הבין לאומי, להטיל סנקציות כלכליות, כאשר יש מדינה, המשפט הבין לאומי טוען סיטואציה כזאת מהסוג של דרום אפריקה. יש מדינה שמפרה את המשפט הבין לאומי, מתכנסות מדינות, איזשהו חבר של מדינות או ארגון בין לאומי שיש לו את הסמכות המפורשת לעשות את זה, ומחליטים להגביל את המסחר עם המדינה הפושעת, נקרא לה, כדי להפעיל עליה לחץ לציית למשפט הבין לאומי. ההחלטה של חבר המדינות הזה הוא לא לסחור כולן יחד עם המדינה. זה שונה בתכלית השינוי מהמצב שיש בפנינו כאן. כאן יש מצב שבו ישראל החליטה בצורה חד צדדית לא רק לא לסחור בעצמה עם רצועת עזה, שזה כמובן מותר לה, היא יכולה להחליט אני לא רוצה לסחור עם רצועת עזה, מבחינת ישות עוינת וכו'. אבל היא לא רק מגבילה את הסחר בינה לבין רצועת עזה, היא אוסרת באופן מוחלט על סחר של עזה עם כל העולם. והיא עושה את זה בצורה חד צדדית

רק בגלל שהיא יכולה. ז"א היא מפעילה את השליטה הממשית שלה, כדי למנוע יציאה מעזה וכניסה לעזה גם של סחורות וגם של אנשים. וזאת סיטואציה שונה לחלוטין ממה שהמשפט הבין לאומי מדמיין כשהוא מדבר על סנקציות כלכליות. ישראל היא לא האום, היא לא חבר של מדינות שבסמכותו לעשות את זה. ככל שהיא רוצה להגביל את הסחר שבינה לבין עזה, ככל שהיא רוצה למנוע כניסתם של מוצרים אסורים, של אמצעי לחימה, היא יכולה לעשות את זה יש לה את הסמכות לעשות את זה. בין אם תחת דיני כיבוש ובין אם תחת דיני העימות המזוין, יש לה את הסמכות לעשות את זה. חד משמעית. אבל בין זה לבין לקבוע סנקציה כלכלית באופן חד צדדי, המרחק הוא רב מאד.

אלוף (במיל.) עמוס חורב: שליחה, המזרח התיכון, אני לא רוצה להעמיס פה עליך ועלינו, אני יכול לתת לך שלושה דפים של דוגמאות של לוחמה כלכלית של מדינות אחת נגד השנייה, של הגבלות כאלה ואחרות שניתנו בזמן מסוים, לא חבר מדינות ולא נעליים, הדברים האלה נעשו באופן סדור וזה חלק מהפרקטיקה הבין לאומית, יש על זה ספרות, הדברים נעשו, אח"כ זה תמיד מתחבר עם דברים פוליטיים, הרי היו מקרים שארצות ערב, כולל גם בעזה אמרו, מי שסוחר עם ישראל, דינו מוות. את מכירה את זה? שמעת על זה בלבנון? שמעת את זה בארצות אחרות? זה קיים עד היום. אז מה הדבר הזה? וודאי שזה קיים, והשאלה פה, אני חוזר לשאלה, לחבר לעניין שלשמו אנחנו התכנסנו פה, העניין המשפטי של המשט וההשפעה של הבלוקדה הימית על המצב ההומניטרי של עזה, ולזה הייתי מאד מבקש שתתני את דעתך.

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: אני רוצה להתמקד בשלושה אלמנטים עיקריים, שבהם מדיניות הסגר משפיעה בצורה משמעותית ומכרעת על האוכלוסייה האזרחית. אני לא אחזור על הדברים שנאמרו כבר והוצגו ע"י בצלם ורופאים לזכויות אדם, ואני אתמקד בשלושה נושאים עיקריים, שהם גם בתחום מומחיותנו, וגם לדעתנו יש להם השפעה משמעותית על חיי התושבים בעזה. הראשון הוא החשמל, השני הוא הייצור המקומי והייצוא, והשלישי הוא

תנועת הנשים. אני אתייחס אליהם בקצרה, לחשמל קצת יותר באריכות ולאחרים ממש בקצרה, רק לעבור עליהם.

פרופ' מיגל דויטש: חשמל נדמה לי שהוא דווקא הפחות, גם ראינו, אבל זה נושא שהסגר הימי לא משפיע עליו. לא? בכלל לא משפיע על החשמל. אז דווקא אפשר לוותר עליו בהקשר הזה. אנחנו לא מגבילים חשמל בים.

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: כן, אבל הוא משפיע באותה מידה שמשפיע על כל מעבר של סחורות. כי מה שאנחנו מדברים עליו כאן, זה בעיקר מעבר של סולר תעשייתי לצורך ייצור דלק לתחנת הכוח.

השגריר ראובן מרחב: סליחה, קראנו את החומר, ואני מצטרף לדעתו של עמיתי, אני לא חושב שכדאי שנעבור על זה. אנחנו פשוט מכירים את החומר.

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: נשאלה פה שאלה ואני רוצה להתייחס אליה, מה המחלוקות העובדתיות בינינו ובין מתפ"ש האלוף דנגוט, והדיון בחשמל קשור ישירות לזה, אם אתם כן מעוניינים לשמוע, זה ייקח כמה דקות.

פרופ' מיגל דויטש: יש לך חומר כתוב על העניין?

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: יש לנו חומרים כתובים, וודאי.

פרופ' מיגל דויטש: אז תגשי אותם, תמר, יש פה כל מיני מסמכים, אני לא יודע אם זה כולל בדיוק את זה, אבל אם יש משהו חסר, תעבירו בכתב. אין שום בעיה.

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: בסדר. אין שום בעיה. החומרים הרלוונטיים הועברו אליכם בחלקם. יש את הניתוח שנוגע להרס התשתיות ברצועת עזה, שזה קשור גם לתקופת המלחמה, אבל גם למדיניות הסגר ולהשפעות שלה על מערכת החשמל ברצועת עזה. נייר עמדה מאוחר יותר על מערכת החשמל ממאי 2010 ואנחנו נגיש השלמות בכתב, אם זה מקובל עליכם.

פרופ' מיגל דויטש: חשוב שזה יהיה בימים הקרובים ובמהירות האפשרית.

אלוף (במיל.) עמוס חורב: נושא החשמל עלה בפני בית המשפט העליון.

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: נושא החשמל עלה בפני בית המשפט העליון.

אלוף (במיל.) עמוס חורב: ויש החלטה בעניין זה.

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: כן, אותה פרשה מפורסמת –

אלוף (במיל.) עמוס חורב: מנומקת מאד.

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: שם קבע בעצם בית המשפט שאותו מינימום שאליו התחייבה המדינה שעומד על 2.2 מליון ליטר של סולר תעשייתי בשבוע, הוא רק מספק, למרות שבאותו זמן השתקמה תחנת הכוח, ולמעשה הצורך ברצועת עזה היה גבוה יותר, עמד על 3.5 מליון ליטרים בשבוע, אבל גם מהרף שאליו התחייבה המדינה, זה הקו הכחול שאתם רואים שם, בתקופות מסוימות ירדה מתחתיו, גם מתחת למינימום הזה, והמשמעות עבור מערכת החשמל בעזה היתה גורלית: הפסקות של ייצור החשמל והשבתה מוחלטת של תחנת הכוח בתקופות מסוימות. זה הגיע לשיא במהלך עופרת יצוקה, שאז בשבוע הראשון של הלחימה, עזה היתה בעלטה מוחלטת, כתוצאה מכך. ז"א המדיניות של הקיצוץ בהעברת סולר תעשייתי לרצועת עזה, הובילה לפגיעה חמורה במערכת החשמל, הפסקות חשמל של 8 עד 12 שעות ביום בתקופות שבהן היא כן עבדה, וזה השפיע כמובן על מערכות המים, הביוב, על התעשייה המקומית, על צריכה אזרחית ועל מערכת הבריאות וההשפעות הן מאד מאד מורגשות ומפורטות בדו"ח שלנו על הרס התשתיות, ואתם תוכלו להסתכל על זה.

אלוף (במיל.) עמוס חורב: את יכולה להתייחס לוויכוח שהיה בין החמאס והרשות הפלשתינאית בעניין אספקת הדלק?

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: עד 2010 רק ישראל היתה אחראית לפיצוץ בסולר התעשייתי. בעצם הגורמים הזרים היו מוכנים לשלם את כל מה שנדרש כדי להעביר את מה שישראל אפשרה, ויותר. הם הסכימו גם לשלם עד הרף המכסימלי של 3.5 מליון ליטרים בשבוע. מתחילת 2010 השתנתה קצת תמונת המצב, בגלל הגורמים הזרים שמממנים, העבירו את השליטה לגורמים הפלשתיניים, וכתוצאה מאיזשהן בעיות פיננסיות, רמות אספקת הסולר התעשייתיות ירדו מתחת למינימום ולא כתוצאה מערבוביות של ישראל. אלא כתוצאה מבעיות פיננסיות פנימיות, וזה נכון מתחילת 2010. עד אז זה היה אך ורק בגלל ההגבלות של ישראל.

פרופ' מיגל דויטש: אני רואה שאתם טוענים שדיני ה-blockade לא חלים כאשר מדובר ב-blockaded כללי שחל גם על סחורות אזרחיות וגם על צבאיות. יש לכם טענה כזאת, אני רואה, רק אתם לא מביאים לה אסמכתא כלשהי. על מה זה נשען בעצם? סעיף 49 לנייר שהגשתם, עמ' 9. מדובר שם בהסתעפות משמעותית מבחינה משפטית

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: הן, הסעיף הזה מתייחס למסגרות משפטיות שיכולות היו להיות רלוונטיות, או שישראל טענה בתקופות מסוימות שהן רלוונטיות לניתוח הסגר על עזה, ובכללו הסגר הימי, והסעיף הזה פשוט מתייחס להפרכה של המסגרות האלה, האחת מהן היא סנקציות כלכליות שהתייחסתי אליהן, השניה היא קונסטרוקציה של מצור, שגם אליה אני אתייחס. נקודת המוצא שלנו היא שיש חובות תחת המשפט ההומניטרי שישראל צריכה לעמוד בהן. ככל שהיא עומדת בהן, היא מקיימת את החוק.

פרופ' מיגל דויטש: לא, זה ברור, אבל הענף המשפטי שחל, גם על זה אתם חולקים? שהענף המשפטי שחל על הסגר הימי הוא בדיני ה-blockade כי אתם טוענים שזה לא blockade מבחינה משפטית? אלא משהו אחר:

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: אנחנו טוענים שלא מדובר ב-navy blockade כהגדרתו, ז"א מדובר ב-navy blockade כהגדרתו בסאן רמו, אבל ה-navy blockade הזה הוא פשוט שם אחר למדיניות שנהגה גם קודם למצב עובדתי שהיה קיים גם קודם, ושהמסגרת המשפטית המתאימה לניתוח שלו היא המשפט הבין לאומי ההומניטארי, ולא דיני המצור הקונקרטיים שמפורטים בסאן רמו, ושמשם צריך לגזור את המחויבויות של ישראל ואת העיקרון שאנחנו חוזרים ואומרים

פרופ' מיגל דויטש: זו שאלה חשובה, אבל ממה בדיוק הדבר נובע לדעתכם, משום שעוד פעם, שדיני ה-blockaden הימי על פי הגדרת היסודות למונח הזה, לא חלים כאשר מדובר בהגבלה כוללנית?

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: דיני המצור הימי ה-navy blockade הם מאד ספציפיים. הם מדברים על שיטה שבה הם מדמיינים סיטואציה מאד מסוימת שבה יש

שני צדדיים, שתי מדינות, זה המשפט הבין לאומי,

פרופ' מיגל דויטש: יש כמובן את השאלה האם זה חל גם על לא מדינות, על עימות לא מדינתי, ברור.

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: מבלי להכנס לזה, שני צדדים נכנסים לעימות, צד אחד מחליט שלצורך הגשמת מטרותיו הצבאיות המוגדרות, הוא צריך להטיל מצור ימי, יבשתי, ימי, כי מדובר בסאן רמו מדובר במצור ימי. לפי המשפט הבין לאומי, זו הכרזה כזאת, כפופה לכל מיני תנאים והיא צריכה לקיים כל מיני תנאים, על מנת שהיא תהיה חוקית. אבל זו סיטואציה מאד מאד מסוימת. אנחנו טוענים שהסיטואציה שבפנינו היא לא הסיטואציה הזאת.

פרופ' מיגל דויטש: זה בדיוק השאלה, למה לא?

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: לא הסיטואציה הזאת, אלא סיטואציה רחבה יותר, שבה יש סגר ימי ולא מצור ימי, לא navy blockades אלא closure כללי שמשלב במדיניות של closure לא רק ימי אלא גם יבשתי. ולכן המסגרת המסוימת, המצומצמת

פרופ' מיגל דויטש: בעניין זה אתם חוזרים לטענה שהכל מעוגן בהחלטה מ-2007 בעצם? עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: כן.

Mr. Watkin: What's your, excuse me. Excuse me. I'm just trying to clarify your, what's your authority under international law to close off a coast from using naval forces at sea to stop the, to stop goods and people leaving a land mass?

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: על פי המשפט הבין לאומי, יש סמכות דיני הכיבוש, או סמכות דיני העימות המזוין, סמכות הדינים ההומניטאריים יש סמכות ואפשרות להגביל תנועה דרך הים או דרך האוויר, או בכל דרך, כדי לשרת מטרות צבאיות מוגדרות לצורך בטחוני. כל עוד מאפשרים כניסה של סחורות בדרך אחרת. כלומר, אם מונעים כניסה בדרך מסוימת של סחורות אזרחיות, צריך לאפשר את הכניסה שלהם בכפוף לבדיקות ביטחוניות וכו',

בדרך אחרת.

Mr. Watkin: Right. The coast, on the coast of Gaza, on the dry land, not on the water, right? On the dry land, who was exercising effective control over the coast of Gaza, the terra firma?

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: השאלה מי מקיים היום שליטה אפקטיבית בחוף הים הפיזי של עזה?

Mr. Watkin: Is it Israel, or is it the Hamas?

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: למדינת ישראל אין כרגע כוחות יבשתיים שנמצאים על חוף עזה. יש לה כלי שיט ימיים שמפטרלים ומסתובבים במים הטריטוריאליים של רצועת עזה.

אלוף (במיל.) עמוס חורב: באיזה מרחק?

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: יכול להגיע בכל מרחק.

Mr. Watkin: So where under occupation law, then, are you relying on Article 43 in maintaining order in the territory is the basis to maintain a naval blockade? Sorry, a naval closure. I understand what your argument is now. Okay. The second part I had was, you've talked about economic, in your paper, economic sanctions under Article 41. And I'm just trying to understand, we had lots of examples of economic sanctions; those are outside of armed conflict. It's the use, it's non-military force. UN Security Council declares that there would be a, variety of names for it, embargo, whatever, and that can have an effect on the population. And it can have such an effect on the population that there's a, that usually it does now all provide for humanitarian relief going through, not unlike a blockade, right, and a smart sanctions program that's been put in place under the United Nations. What your paper doesn't address is Article 42 of the charter, which makes specific reference to blockade, which could be authorized by the United Nations Security Council. So I'm just trying to understand that, outside of armed conflict, is your argument that the Security Council can put economic

sanctions in place that can affect the civilian population and can have a significant effect on the civilian population, but if there's, if they use military force and they order a blockade, what would be their ability to do that to have economic impact against the entity or the state they awarded that blockade? Is your position that, because of the word "blockade", that you can't have any economic impact?

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: הצירטר של האו"ם, במסגרת משפטית שונה לגמרי, הסמכויות שנתונות לאו"ם הן סמכויות שלא ניתנות למדינה, ולא בכדי, כלומר, האו"ם הוא חבר מדינות שמתאגדות יחד ומחליטות, במיוחד במועצת הביטחון, לנקוט באמצעים מאד חריפים נגד מדינות מפרות חוק האמצעים האלה יכולים להיות סנקציות כלכליות, הם יכולים להיות גם מתקפה צבאית. אנחנו לא מדברים על זה עכשיו. אנחנו מדברים על מסגרת משפטית שונה לחלוטין. אנחנו מדברים על המחויבות של מדינה ספציפית, מדינת ישראל, המדינה שלנו, תחת המשפט הבין לאומי. החובות שלה ואיך היא מקיימת אותן. ובהיותה מדינה אחת ולא מועצת הביטחון, הטענה שלנו שהיא לא יכולה לקבוע סנקציות כלכליות מהסוג שהאום קובע על עיראק, או על דרום אפריקה.

Mr. Watkin: So, but the focus is on blockade, because in your paper you say that blockades can only be imposed for security reasons, as I read it, right? And so my question is, if the UN tomorrow directed that there would be a blockade under Article 42, and Israel took part in that blockade as part of a multinational force, what would be the law that would govern what the military force would do? And could that blockade impact on the economy and therefore the civilians of the state that that blockade's been put in place for?

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: זאת שאלה קצת תאורטית שחורגת ממסגרת הדיון, כי היא קשורה לחובות של האו"ם על פעולות שהאו"ם מכריז עליהן כלפי מדינות,

וזאת שאלה מאד מורכבת, שהתשובות לה במשפט לא ברורות, וככל שתראה, אני אשמח להעביר התייחסות נפרדת לזה, לשאלה התאורטית הזאת, כי היא לא נוגעת לסיטואציה, זו לא השוואה טובה לסיטואציה שאנחנו עובדים אתה, כי אם היתה כזאת סיטואציה, היא היתה הרי מוכשרת בהחלטה של האו"ם, לפי הסמכויות של האו"ם, אז מסגרת הסמכויות היתה שונה לגמרי.

השגריר ראובן מרחב: תראי, עזה היא באמת מקרה מיוחד במינו. ממש מיוחד במינו. פה יש משפטנים בין לאומיים שבוודאי עברו את כל התיקים, אני לא בטוח שהם מצאו משהו כזה. ה-blockade הדוגמא היחידה שאני יכול לחשוב עליה שהיא אפילו דומה קצת, עם כל הכבוד לגדלים, זה ארה"ב וקובה. אבל אני רוצה לחזור לעניין של ההשפעה של blockaden כמו שהוכרו בזמנו ע"י מדינת ישראל, על המצב ההומניטרי בעזה, שזה בעצם תמצית עניינינו כאן, אחרי שגמרנו את כל הסיבוב, האם את רואה, ולזה אנחנו לא קיבלנו תשובה, אני שאלתי את זה פעם פעמיים, האם היה קשר בין הבלוקייד הימי שהוכרו כשהוכרו ב-2009 על המצב ההומניטרי בעזה, לכשלעצמו, במעשה עצמו. האם היתה השפעה על המצב.

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: אני אעבור ברשותכם על החלק המשפטי, לניתוח המשפטי ומיד אני נוגעת בזה.

היו"ר כבי השופט (בדימוס) יעקב טירקל: עו"ד פלדמן, בכמה זמן את מעריכה עוד את דבריך?

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: דברי יכולים להסתכם בערך ברבע שעה, אבל זה כמובן תלוי בשאלות של חברי הוועדה.

היו"ר השופט (בדימוס) יעקב טירקל: תנסה לתמצת את דבריך.

פרופ' מיגל דויטש: אני מציע גם שתצאי מתוך הנחה שאנחנו קוראים את החומרים, אז זה בסדר. כלומר, מה שמופיע מופיע, ואם את רוצה להדגיש או להשלים.

השגריר ראובן מרחב: אנחנו קראנו את החומרים.

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: אני שמחה לשמוע, ובאמת רוב הנתונים העובדתיים

נמצאים בהתייחסויות ששלחנו אליכם. הניתוח המשפטי, כיוון שהוא עדין וניואנסית, אני כן אשמח להציג אותו עכשיו, ברשותכם.

יו"ר, השופט (בדימוס) יעקב טירקל: נדמה לי שטוב תעשי אם תעשי את הניתוח המשפטי לאור השאלה של מר מרחב.

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: כן, זה בעצם פותח את הטעון המשפטי. השאלה שאנחנו חושבים שצריך לשאול ביחס לסגר הימי, היא שאלה יחסית פשוטה מבחינה, ז"א שאלה יחסית ישירה. האם האופן שבו הפעילה ישראל את הסגר הימי כחלק מהסגר הכללי על רצועת עזה, קיים את חובותיה על פי המשפט הבין לאומי. אני אמרתי,

השגריר ראובן מרחב: לא, סליחה, סליחה, על זה אנחנו צריכים לענות. אני מבקש תשובה ספציפית לשאלה ספציפית ואני מאד מבקש שתתחילה בה, זה לב העניין: האם את סבורה שהטלת הסגר הימי בזמן שהוטל, והמימוש שלו, השפיע לרעת המצב ההומניטרי בעזה? על זה הייתי מבקש תשובה מחודדת.

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: הטלת הסגר הימי, ההכרזה על המצור הימי, אם נשתמש במונחים, בכותרות, אני מתכוונת למשפט הבין לאומי, הטלת מצור ימי בתרגום, בינואר 2009, היתה המשך ישיר של מדיניות הסגר. גם ב-2008 ישראל מנעה, הפצ"ר התייחס לזה בעדות שלו גם, היו ספינות שניסו להגיע לרצועת עזה, עוד קודם למרמרה. חלקן ישראל עצרה במרחק מסוים וחלקן לא, בדצמבר 2008 היא מנעה משתי ספינות שניסו לעשות את אותה פעולה כמו המרמרה, להכנס לרצועת עזה ומנעה את כניסתן. ז"א היא הפעילה את אותו סוג של סמכות, אותו סוג של שליטה על המרחב הימי, גם לפני שהיא הכריזה על המצור הימי. בנוסף היא הגבילה את הדייג ואת הפעילות במימיה הטריטוריאליים של רצועת עזה עוד הרבה לפני שהיא הכריזה על המצור הימי, וכך כתבה רות באואר, עוזרת שר הביטחון, באחת מתשובותיה לעמותת גישה, עוד ב-2006, היא אומרת, על מנת למנוע פיגועי טרור והברחות אמל"ח בדרך היס, מוטלות מגבלות על אזור הדייג מול חופי רצועת עזה. כלומר, ישראל ראתה את עצמה כבעלת סמכות מכוח מקורות

שונים במשפט הבין לאומי, להפעיל שליטה על המרחב הימי של רצועת עזה, לרבות מניעת הגעתם של כלי שיט לרצועת עזה, ומניעת פעילות דייג ברצועת עזה. ב-2 לינואר,

פרופ' מיגל דויטש: את מדברת על משטר של חיפוש, לא במסגרת המצור הימיה ב-2007 עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: במסגרת משטר של מניעה מוחלטת של כל כלי שיט לרצועת עזה.

אלוף (במיל.) עמוס חורב: והובלתו לאשדוד.

פרופ' מיגל דויטש: רגע, סליחה, לגבי התקופה, בהמשך לשאלה, את מדברת על איזו תקופה כעת? 2007 עד 2009?

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: כן.

פרופ' מיגל דויטש: ב-2009 עד 2007 העדויות שהיו בפנינו, דיברו על כך שהשלטונות רואים את עצמם כמוסמכים לנקוט בצעדים של visitant search אבל היתה להם בעיה, משום שלא היתה הכרזה על סגר ימי. היתה להם בעיה לעצור באופן "סתמי" כל אניה, אלא יכלו לעצור רק אניה שהיה חשד סביר על כך שהיא מובילה אמצעי לחימה.

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: ישראל, המדינה ראתה את עצמה כבעלת סמכות לעצור כלי שיט במרחק מסוים מחוף עזה גם קודם. מה שהפצ"ר גם התייחס אליו בעדות שלו, והוא הדבר שהוא באמת השינוי המשמעותי שהתרחש, זה שבעקבות הטלת מצור ימי, יש אולי לכאורה, וזה עומד בסימן שאלה, סמכות לפעול בעומק המים. גם במים הבין לאומיים, הרחק מרצועת עזה. ז"א במקום שבו הם היו יכולים קודם, ב-2008 נניח, לעצור כלי שיט –

פרופ' מיגל דויטש: אני מבין לאן זה מוביל, רק פשוט כהערה אינפורמטיבית, הוא דיבר על שני הדברים במפורש, כי גם אני בדקתי את העניין מולו, ושאלתי אותו, האם הבעיה היחידה היתה בעיית המרחק. הוא אמר במפורש לא, הבעיה המשמעותית הרבה יותר, היתה הבעיה שבהעד יסוד סביר לחשוד שיש אמצעי לחימה, היתה בעיה לעצור. כמובן שאפשר להתווכח על העובדות ה"אמיתיות" כפי שתהיינה, אני מקווה שהעובדות שהוא מסר אמיתיות

כמובן. אבל מבחינת מה שהוא נימק, זאת היתה ההנמקה. כך דעת השלטונות הצבאיים לפחות היתה, לגבי המשמעות של הדברים. עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: אני מבינה ומקבלת, קראתי את העדות של הפצ"ר בעיון, גם אם היתה בעיני הפצ"ר או בעיני המדינה לעצור כלי שיט, הרי שבפועל כלי שיט הוסטו מנתיב השייט שלהם לעזה, ואף כלי שיט, למעט אניה אחת לא הורשו להגיע לחופי רצועת עזה. זה מהבחינה העובדתית, ישראל ראתה את עצמה מוסמכת לעצור כלי שיט לפני הטלת הסגר כלאחריו, לפני התנתקות ולאחריה. מהבחינה הזאת, רמת השליטה נשברה, ז"א עבור תושבי רצועת עזה שום דבר לא השתנה, לא אחרי ההתנתקות ולא אחרי ההכרזה על הסגר, ולא אחרי ההכרזה על המצור הימי בשנת 2009.

לדעתנו גם, אין מניעה שישראל תשתמש בסמכות שלה, כדי ראשית כמובן למנוע איומים צבאיים כאלה ואחרים, ושנית, להחליט באיזה נתיב היא מעוניינת להעביר את הסחורות לרצועת עזה. כלומר, זכותה היתה, אם היה נתיב סחר ימי לרצועת עזה, זכותה להגיד: אני לא מוכנה שסחורות יגיעו ככה לרצועת עזה אני רוצה שהן ייכנסו דרך היבשה. שם נוח לי יותר לבדוק אותן, שם אין לי סיכונים של יותר פיגועים והברחות וכיו"ב. וזה היה לגיטימי אם היא היתה אומרת כזה דבר, ולמעשה עד 2007, עד הטלת הסגר בקיץ 2007, זה בדיוק היה המצב. ישראל לא נתנה לסחורות להגיע לא דרך האוויר ולא דרך הים, אבל היא נתנה את כל מעבר הסחורות האזרחיות בכפוף לבדיקות ביטחוניות, דרך היבשה. וזה המצב

פרופ' מיגל דויטש: על פי ההקשר הזה, זה מה שהיה במשט עצמו. כלומר, על פי העמדה הזאת, הרי אין מחלוקת גם על כך שכוחות צה"ל הודיעו שהם מוכנים שהאניה תוסט לאשדוד והם מוכנים להעביר את הסחורות דרך היבשה.

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: אבל לא כל הסחורות האזרחיות. בכפוף שוב למסגרת שישראל התוותה, והיא כניסתן של סחורות מסוימות מאד, שהכלל הוא כפי שציינתם ובצדק, מה שלא מותר – אסור. רק הפריטים המסוימים שמותרים ככלל, יכולים להכנס לרצועת עזה. זה לא משנה אם הגיעו דרך הים או הגיעו

דרך היבשה – נתיב ימי אין וגם נתיב יבשתי אין. וזה בעצם מה שמייצר לנו את המסגרת. זאת הסיבה –

השגריר ראובן מרחב: אני מצטער לומר לך, בכלל, להעביר דרך הים ודרך האוויר זו בכלל לא היתה אופציה. את אומרת, לא נתנה להעביר דרך האוויר ודרך הים, זו לא היתה אופציה בכלל,

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: נכון, ועד 2007

השגריר ראובן מרחב: ואת אומרת לא נתנה להעביר, איך אפשר להעביר דבר שלא קיים? עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: נכון, וזה בדיוק לב העניין.

השגריר ראובן מרחב: זה בדיוק כמו שתגידי שלא היונים ליד טנטורה, לא הגיעה אניה. אין, לא היה. אין על מה לדבר. אין פעמונים.

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: נכון, אבל עד שנת 2007, עד קיץ 2007 היה אפשר לומר שהמניעה האקטיבית מנתיב סחר, קיומו של נתיב סחר ימי, אולי בסדר, כי ישראל מאפשרת כניסה של סחורות בדרכים אחרות. אבל ברגע שישראל חסמה גם את הנתיב היבשתי, אז הסגר הימי הפך להיות חלק מאיזושהי מדיניות כוללת יותר. הוא לא עומד יותר בפני עצמו. והתרשים הזה אולי מדגים את זה. ז"א אחר מקיץ 2007

השגריר ראובן מרחב: הסגר הימי לא היתה לו שום משמעות מבחינת סחורות. לא היה נמל ולא היה לאן להעביר, זה אפילו לא היה נמל תל אביב של '38. לא היה דבר כזה. היה מעגן דייגים קטן עם ספינות עד 15 טון שיכלו לצאת וללכת, זה הכל. לא היה. אין. אין. על מה את מדברת בכלל? את יכולה לתת טעון משפטי מהיום ועד מחר, אבל אין, את מדברת על משהו שלא קיים. סליחה שאני אומר לך את זה, אבל אני ממש המום מהטעון הזה. לא המום, אבל מופתע.

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: אני חוזרת ואומרת שהסיבה לא התקיים נתיב ימי לאורך כל השנים, למרות שבהסכמי אוסלו ולמרות שבהסכם המעברים וכו', דמיינו ודיברו על הקמת –

פרופ' מיגל דויטש: הנושא הזה גם עלה קודם ונצטרך לשקול. ברור.

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: שישראל מנעה באופן אקטיבי מאד את קיומו של נתיב ימי. השגריר ראובן מרחב: זה לא משנה.

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: זאת הסיבה שלא התקיים סחר ימי. כלומר, אני חוזרת ואומת: לא היה שום צורך בהכרזה על מצור או על סגר. כולם ידעו לאורך כל השנים, שסחר עם רצועת עזה דרך הים בלתי אפשרי, בגלל שישראל לא מאפשרת אותו. כיוון שב-2007 היא הטילה את הסגר, ושוב לא אפשרה כניסה של סחורות בדרכים אחרות, בעצם היא לא קיימה את החובות שלה כלפי האוכלוסייה האזרחית, לאפשר כניסה של מוצרים אזרחיים, כל עוד כמובן הם לא פוגעים בביטחון של מדינת ישראל, ועכשיו אני רוצה להתייחס באמת לחובות של ישראל כמו שאנחנו רואים אותן, שנגזרות ממקורות שונים במשפט הבין לאומי, מבני הכיבוש שלדידנו חובות מתמשכות, פרופ' מיגל דויטש: אני מציע שתעשי את זה במברקיות, ואם תהיה נקודה שנרצה ללבן, אנחנו פשוט נפנה את תשומת לבך שאנחנו מבקשים הרחבה. אפשר להסתפק בזה.

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: מהתלות ארוכת השנים ומהחובות המתמשכות של ישראל גם לאחר הכיבוש, מגיני זכויות האדם ומבלי להכנס כרגע לתחולתם, במקביל או שלא לדינים ההומניטריים, בפסק דין אל בסיוני שהתייחסנו אליו כבר כמה פעמים, בפסקה 12 קובעת שהחובות של ישראל ביחס לרצועת עזה, נובעות מדיני העימות המזוין, מהתלות שנוצרה לעזה דרך ארבעה עשורים של כיבוש, ומהשליטה שלה במעברים. כדי קצת להבין מה זה אומר, דיני העימות המזוין אנחנו מבינים מה זה אומר, התלות שנוצרה לאורך שנים, יש הקוראים לזה דיני פוסט כיבוש, כלומר, החובות שנשארות לכובש גם אחרי שהוא הפסיק את השליטה.

פרופ' מיגל דויטש: הנושא מוכר, תוכלי להתקדם.

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: מה אומר המשפט של שליטה על המעברים, אז זה דבר שיש לו פרשנויות שונות. כמו שציינתם כבר, המצב המשפטי של עזה הוא מורכב, והדעות לגבי התחולה של הדינים השונים שונות, אבל אין חולק ואין עוררין

כמו שעולה גם בצורה מפורשת גם מפסק דיני בסיוני, שמקום שיש שליטה, יש אחריות. כלומר, העיקרון המנחה הוא שליטה מול האחריות וזו נקודת המוצא שלנו להטלת החובות על רצועת עזה. אם כן מהן החובות הפוזיטיביות שחלות על רצועת עזה? יש כאן הפניה, ואני אשמח גם לתת הפניות לקביעות במשפט הבין לאומי, שמחזקות את הטענה הזאת.

פרופ' מיגל דויטש: אני מציע שתתמקדי דווקא בענף שמניח שאין שליטה. צריך גם לזכור שיש הכרעה של בית המשפט העליון כבר בנקודה הזאת, של שאלת השליטה. אז אולי אם את רוצה עוד להדגיש נקודות, עדיף דווקא לעבור לענף ההוא.

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: רק כדי לדייק, ההחלטה של בית המשפט העליון נגד בסיוני, קבעה שאין שליטה אפקטיבית, כלומר, שאין כיבוש במובנו הרחב, אבל בהחלט קבעה שיש שליטה של ישראל על מעברים, וגזרה את מידת האחריות של ישראל מהשליטה שלה במעברים וזו הטענה שלנו.

פרופ' מיגל דויטש: או.קי. זה ברור.

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: ככל שיש שליטה בתחומים שבהם יש שליטה, ישראל מחויבת במידת האחריות הנדרשת.

פרופ' מיגל דויטש: אבל יש חובות שונות מאלה של שליטה אפקטיבית בשטח.

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: הן חובות שונות, אבל לא בהכרח חובות שונות, אולי העצימות שלהם, מידת התחולה שלהם בסיטואציה מסוימת היא קצת שונה. אבל עדיין לדעתנו, תקנה 43 לתקנות האג, עדיין חלה והיא גוזרת על פי הפרשנות של בית המשפט העליון, חובה על ישראל לקיים חיים תקינים. כמובן, כמו שאמרתי קודם, החובה לקיים חיים תקינים היא לא במקומות שבהם ישראל לא שולטת, מפני שאין לה עליהם שום השפעה. אלא במקומות שבהם היא מפעילה את שליטתה. ככל שחייהם של תושבי רצועת עזה מושפעים ממדיניות הסגר והמעברים של ישראל, אז שם במקומות האלה, יש לישראל חובה לשמור על חיים תקינים.

אלוף (במיל.) עמוס חורב: אני מבין שלכל מדינה יש שליטה במעברים שלה. אין מדינה שאין לה שליטה על המעברים שלה. אז מה המשמעות של זה?

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: לכל מדינה יש שליטה על המעברים שלה אל מול מדינה אחרת אבל לא אל כלל המעברים של שטח מסוים שנמצא תחת שליטתה.

אלוף (במיל.) עמוס חורב: במעברים בין מדינות בתוך אירופה, יש שליטה במעברים בין המדינות און אין?

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: וודאי. בוודאי.

אלוף (במיל.) עמוס חורב: יש לכולן. והן קובעות מה הן כן מאפשרות לעבור ומה הן לא מאפשרות.

השגריר ראובן מרחב: יש איזושהי אמנה שמסדירה את הדברים.

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: כן, אבל לגרמניה, יש כמה שכנות, ואחת מהן, פרופ' מיגל דויטש: הטענה המועדפת היא, שכאשר אתה שולט על כל הגבולות, אתה שולט עם בשטח, או טענה חלופית, שאלמנטים מסוימים של חובות חלים בעוצמה כזו או אחרת גם אם אתה לא שולט בשטח כולו. זו הטענה.

אלוף (במיל.) עמוס חורב: כן, אבל השליטה קיימת.

השגריר ראובן מרחב: אבל את לא רוצה לחזור לעניין של הים. להשפעה וההרעה על המצב ההומניטרי, אחרי כל הסיבוב הזה?

פרופ' מיגל דויטש: זה כבר נעשה קודם.

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: זה זה.

פרופ' מיגל דויטש: מה שנאמר נאמר, אין תשובות אחרות לזה.

יו"ר, השופט (בדימוס) יעקב טירקל: לא, היא לא ענתה על זה.

פרופ' מיגל דויטש: היו תשובות מסוימות.

השגריר ראובן מרחב: אני אבקש, מה שנקרא, דברי תורה בלשון בני אדם. אני שואל אותך שאלה פשוטה, אנחנו אנשים פשוטים. האם היתה, כתוצאה מהסגר הימי, מהבלוקאדה, איך שתקראי לו, האם היתה כתוצאה מזה הרעה במצב ההומניטרי בעזה?

פרופ' מיגל דויטש: אם אני יכול לקצר טיפה בזמן, נדמה לי שהתשובה היא, ואם לא, אז כמובן תהיה תשובה אחרת, שהתשובה שניתנה היא, צריך לראות את זה על רקע המדיניות הכוללת לגבי המעברים, וכשרואים את זה כך, אדוני

המלומד, זו התשובה שניתנה.

השגריר ראובן מרחב: אני מבקש אותך לשאול שאלה פשוטה. זאת השאלה שמטרידה אותי מהתחלת העדות שלך: אנחנו נדרשנו פה לעניין של הבלוקאדה הימית. את באת פה כחברה, כעדה מכובדת, סוגרת שלישיה מכובדת של שלושה ארגונים שאנחנו חשים להם באמת באמת כבוד רב, ואותי מעסיקה באמת ובתמים השאלה, אם הטלת הסגר הימי והמימוש שלו גרמה נזק או הרעה למצב ההומניטרי בעזה. ועל זה יש לדעתי, אחרי כל ההנמקות המשפטיות, יש תשובה כן או לא. זה מה שאני מבקש לדעת.

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: התשובה היא כן.

השגריר ראובן מרחב: כן. טוב. בסדר. הייתי אומר לך הסבר, פרט נמק, אבל השופט מבקש לקצר.

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: הפירוט בקצרה הוא בדיוק מה שפרופ' דויטש אמר, ובאריכות כל מה שאמרתי בעדות עד עכשיו, ומה שאני אמשיך להגיד עוד.

פרופ' מיגל דויטש: מבלי להביע עמדה משלי, אני רק מבין את הטענה.

השגריר ראובן מרחב: אני רק רוצה להגיד לך: הסבר ארוך, אבל הנימוקים לא משכנעים. גם מפותל לעומת זה.

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: או.קי. שוב, ישראל חזרה ואמרה, המתפ"ש התייחס לזה בעדותו, שהיא מתייחסת לאיזשהו מושג של מינימום הומניטרי. המושג מינימום הומניטרי לא עולה כנגד קיום חובותיה, למטב הבנתנו אותו, למרות שלא הסבירו מעבר, לא עולה כדי קיום חובותיה, לא לפי תקנה 43 האג, ולא לפי סעיף 54 לפרוטוקול הראשון לאמנות ג'נבה. שקובע, שלישאל יש איסור מוחלט על מדינות, כולל מדינת ישראל כמוכן, כיוון שזה סעיף שהפך למשפט מנהגי, לתקוף, להרוס, לסלק או להוציא מכלל שימוש מתקנים החיוניים להשרדותה של האוכלוסייה האזרחית. אני דילגתי במצגת שלי על החלק שמתייחס לחשמל, אבל ברור גם מההתייחסויות שהגשתי לכם וגם מדוחות קודמים, שפרסמנו, שהיתה פגיעה מאד משמעותית במתקנים חיוניים לאוכלוסייה האזרחית, גם לכלכלה, גם

לחשמל וגם כנגזרת של זה גם למערכות המים, הביוב, הבריאות ועוד. לישראל יש גם את החובה להגן על חייהם, שלמות גופם, בריאותם וכבודם של תושבי עזה, ואת כל אלה לדעתנו היא לא מלאה די הצורך בכך שהטילה את מדיניות הסגר על רצועת עזה.

המושג מינימום הומניטרי רק לומר, ואני מצטרפת להערה של השגריר מרחב, במסגרת עדות מתפ"ש, שהמושג הומניטרי משתמשים בו בצורה רחבה במקומות שבהם הוא גם לא במקומו. המשפט הבין לאומי לא באמת מכיר במושג כזה כשמדובר על איזשהו רף שאליו מכוונים כלפי מטה. הוא משיג במושג כזה רק כשמדובר בצורך להבין אוכלוסיה מעל איזשהו משבר הומניטרי או אסון הומניטרי מה שנקרא, כדי להביא אותה לרמת קיום מינימלי, לא כרף תחתון שאנחנו שואפים אליו. לעשות כזה דבר זה לפעול כנגד האבחנה הנדרשת, כעיקרון מוביל במשפט הבין לאומי ההומניטרי בין לוחמים לבין אזרחים, ולעשות שימוש באוכלוסיה האזרחית, במסגרת הלוחמה בצבא או בגורם עוין אחר, ולזה התייחס גם כבי' נשיא בית המשפט לשעבר אהרון ברק, בפרשה שידועה בתור נוהל שכן.

יו"ר, השופט (בדימוס) יעקב טירקל: לא ברור לי, אני לא רוצה לפתח דיון מחדש, אני אולי אומר משפט מסכם אחד: על שתי שאלות מרכזיות שהוצגו פה, אחת של האלוף עמוס חורב, לגבי נקודת ההתחלה כאילו, והשניה שאלה אחרונה שחזרנו עליה, של מר מרחב. שתי השאלות האלה לא קיבלנו תשובה. ונדמה לי שהציטוט של ברק בעניין הזה, הוא בכלל בהקשר שלנו לא רלוונטי. אבל טוב, על ברק תמיד אפשר להסתמך.

השגריר ראובן מרחב: ואני רוצה לומר לך עוד משהו, שאת אמרת מכוון כלפי מטה – חס וחלילה, הלוואי שתושבי רצועת עזה יפרחו וישגשו.

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: אני רוצה להתייחס לשתי מסגרות שישראל נוהגת להתייחס אליהן, ושהמדינה הציגה אותן גם מול בית המשפט, בהקשרים שונים. קראה לעתים לסגר מצור, ולעתים לוחמה כלכלית ואני ממש בקצרה, כי נגעת בזה, להזכיר למה המסגרות האלה לא רלוונטיות, המצור לא רלוונטי כיוון שאין

כאן צורך צבאי מוגדר,

פרופ' מיגל דויטש : אפשר לדלג על זה. זה לא מה שעולה כאן.

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן : על הסנקציות הכלכליות דיברנו על זה מספיק. ואם זה לא הקונסטרוקציות המשפטיות האלה, אז מה זה? המדינה בבסיסני, כאמור, אמרה : לוחמה כלכלית שמטרתה פגיעה בחיים האזרחיים כמנוף לחץ על חמאס. על כך אנחנו אומרים, וגם ארגון הצלב הבין לאומי מצטרף לכך ואומר : שמדובר כאן בעצם בשימוש באוכלוסיה כאמצעי לחץ והדבר הזה לא לגיטימי. למעשה מענישים אוכלוסיה של מליון וחצי בני אדם, על מעשים שלא הם בצעו, ועל נסיבות פוליטיות שנמצאות מעבר לשליטתם. ולכן הם אומרים בצורה מפורשת שה-:

“Closure constitutes a collective punishment imposed in clear violation of Israel's obligations under international humanitarian law”

זאת אמירה שאנחנו כאמור מצטרפים אליה.

פרופ' מיגל דויטש : כמו שאתם ערים, הכוונה שלה האמיתית היא האם זה באמת עונש קולקטיבי או לא, ולא מה התוצאות, אם זה עונש קולקטיבי או לא. השגריר ראובן מרחב : אני מבקש להוסיף עוד הערה אחת. את השתמשת במילה מצור, אני הערתי לאחד מקודמך, מצור זה שסוגרים על מקום לצורך כיבוש. זה לא המקרה בעזה.

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן : אני מסכימה, לכן אנחנו קוראים לזה סגר ולא מצור.

השגריר ראובן מרחב : לא, את השתמשת קודם במילה מצור.

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן : התכוונתי שזה לא מצור, זה לא מתאים לקונסטרוקציה של מצור, בדיוק לכן אנחנו משתמשים במושג סגר.

אלוף (במיל.) עמוס חורב : רציתי רק הערה אחת נוספת להזכיר לנו, שהאוכלוסייה שסובלת בחרה בצורה דמוקרטית בממשלת החמאס.

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן : רק כמה מילות סיכום : אני חושבת

Mr. Watkin: Just before you, I'm looking at the notion of collective punishment in violation of your national humanitarian law. To what extent does that require a mental element, an intent? So if you put a blockade in place because another entity is threatening you, and you take action which is directed at weakening your enemy which is attacking you, and that includes if you accept that economic warfare is a lawful action, why, where does the intent come in order to say that this is a collective punishment against the civilian population? And in the evidence that you have, what would you point to that the intent is for the State of Israel to punish the 1.6 million people of Gaza? Because I'm talking about this in the sense of the war crime of collective punishment and the law around that.

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: המשפט הבין לאומי כשהוא מתייחס לאיסור המפורש של ענישה קולקטיבית, לא כולל רכיב נפשי של מה שנקרא מנסריאה, כולל רק אלמנטים של התנהגות. הוא לא קובע שצריכה להיות כוונה ברורה להעניש, אלא הוא קובע שענישה קולקטיבית היא כאשר מבצעים פעולה נגד תושבים מוגנים, או אוכלוסיה שנמצאת תחת שליטה של כוח מסוים, והפעולה הזאת כנגד האוכלוסייה, נעשית שלא בתגובה למעשים שהם בצעו או לנסיבות שלא בשליטתם, כמו שכאן במקרה הזה. כנראה שאם היה מדובר במשפט הפלילי או הבין לאומי על אחריות אישית, היתה נדרשת מידה מסוימת של כוונה. אבל אנחנו לא מדברים כאן על אחריות אישית, לא מדברים על משפט פלילי. אני מדברת כאן על אחריות של מדינה, תחת המשפט הבין לאומי הומניטרי ותחת הכללים שהוא קובע. במסגרת הזאת, מספיקה כנראה, איזושהי ידיעה קונסטרוקטיבית שאלה התוצאות הנצפות של המעשים, כלומר, שהתוצאה תהיה ענישה קולקטיבית, או איזושהי מידה של רשלנות. לא נדרשת כוונה להעניש. אבל מהצהרות הבכירים כמו שראינו אותן בתחילת המצגת עולה בצורה מפורשת שהסגר על רצועת עזה נועד לפגוע באוכלוסייה האזרחית,

כדי להחליש את חמאס. ובתקופות מסוימות בזמן התהדיה ופרוק התהדיה,
למשל, היו התבטאויות –

Mr. Watkin: I'm sorry, you said it was, where was this intention to harm the civilian population? You said it was stated? Just to clarify for me? It's unfortunately in, עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: באחד השקפים הראשונים.

Mr. Watkin: Is it in the materials? I'll, I can look at it in the materials.

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: צר לי שאתה לא יכול לקרוא את השקף. הציטוט הזה לא נמצא באנגלית.

פרופ' מיגל דויטש: מדובר שם על ליצור לחץ כדי להתקדם במו"מ. יש הבדל גדול מאד בין ליצור לחץ להצגת מטרה של ניהול מו"מ לבין ענישה. ענישה באה במטרה לנקום על העבר. זה סוג אחר של פעילות. אני לא חושב שיש פה הודאה באיזושהי כוונה להעניש. הכוונה להשיג מטרה מסוימת והיא התקדמות במו"מ.

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: היחס כאן בין ענישה במובן של תגמול על פעולות שנעשו בעבר, לבין ענישה שהיא הרתעתית באופי שלה, הוא מאד דק. המסר הוא ברור. אנחנו מעבירים מסר לאוכלוסיה אזרחית,

פרופ' מיגל דויטש: אעפ"י שבכלל אבחנה בין לוחמה כלכלית מותרת לבין הענשה קולקטיבית יש בה בעייתיות אובייקטיבית מסוימת. כלומר, זאת לא רק השאלה הנפשית מה רוצים להשיג, אלא מהם החיים העובדתיים שמצריכים תוצאה כזאת או אחרת.

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: נכון, אבל יש גם התבטאויות של בכירים אחרות, שמעידות על קשר אפילו יותר הדוק לפעולות תגמול במובן הצר של מה שזה נקרא. למשל, בהקשר של החשמל, השר דאז חיים רמון אמר שעל כל קסאם אנחנו נקבע תג מחיר של הפסקת התשתיות, ואכן בתקופה מסוימת, עם התפרקות התהדיה, הקיצוץ בסדר התעשייתי תאם בצורה כמעט מוחלטת את ירי הרקטות מרצועת עזה.

פרופ' מיגל דויטש: גם את זה אפשר בנקל להבין, וזה גם נראה כך ממש כמן סוג של הגנה

מונעת. הכוונה היא למנוע את הירי הבא. כלומר, זה לא עניין של ענישה. עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: הפסקת הסדר התעשייתי משמשת אך ורק לצורך תחנת הכוח.

פרופ' מיגל דויטש: לא, אנחנו נקבע תג מחיר על כל קסאם, כדי שלא יהיה הקסאם הבא. עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: אנחנו נמנע, המשמעות של הדברים, אנחנו נמנע סולר תעשייתי, אנחנו נקצץ בחשמל של תושבי רצועת עזה, של האוכלוסייה האזרחית, בתגובה לירי רקטות מהרצועה.

פרופ' מיגל דויטש: על מנת למנוע את הירי הבא. לאו דווקא בשביל לגמול ולהעניש על הירי הקודם.

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: גם כדי למנוע, עניין הרתעת, וגם כפעולת תגמול. זה הדברים של רמון, לא שלנו.

פרופ' מיגל דויטש: לא, אני רק אומר, הדברים של רמון נראים לי בהחלט מתיישבים גם עם פעולה מניעתית. לא פעולת ענישה.

השגריר ראובן מרחב: תראי, אמר מי שאמר שההבדל בין ישראל והשכנים שלנו הוא לפעמים, שאצלנו יש הרבה קולות לרובה אחד, ושם לפעמים הרבה רובים בקול אחד. ז"א אפשר להביא על הציטוט של רמון, אפשר להביא עוד שלושה ציטוטים אחרים. זה לא הסיפור. אבל השאלה שאת מעלה, או שאלה שעלתה פה לגבי הלחץ על האוכלוסייה, זאת שאלה שמתחבטים בה הרבה מאד, מתי אתה שובר, מתי אתה מחשב, זה קושי מאד גדול, אין ספק בזה. זאת התלבטות מאד גדולה. זו תמיד שאלה של אלטרנטיבות, נסתפק בזה, אין פה פתרונות בית ספר, פתרונות קלים. וצריך תמיד לראות את הדברים הסביבתיים, לכן עמיתי ואני אמרנו, אנחנו לא יכולים לדבר כאילו שזה בא מהחלל, מאיזשהו כוכב, זה הכל דברים שנמצאים באיזושהי מציאות עם אלטרנטיבות, עם אופציות ולפעמים הם מורכבים מאד.

Mr. Watkin: The reason I was asking the question was, it's the question of targeting the civilian population, because that's how I understood you were putting it forward. And so if I'm thinking of, you know, just talk about it, I guess, in the context of

targeting, which raises an issue of proportionality, if I shoot at a civilian, knowing they're a civilian, obviously, is the issue, that's a war crime, right? That's prohibited. If I shoot at a combatant, and a civilian may be injured or killed as a result of that, I have to go through a process of weighing that, right? The piece that's missing from the ICRC quote that I see from the news release is it says "Israel's right to deal with its legitimate security concerns must be balanced against the Palestinians' right to live normal dignified lives." And there's other references to this issue of collect punishment that used the term "disproportionate", "disproportionality assessment". And so what I'm trying to understand when you say that it's, it is collective punishment, are you saying that these, the closure is directed at the civilian population in the same way as if I was targeting them, or are you saying it's directed at the Hamas and they're being affected by it? Because when I hear you talk (sic) 'It's collective punishment,' it raises the question in my mind that that's directed at the civilian population, as opposed to their being impacted by, and that's why I raised the issue in the San Remo Manual that talked about this weighing of the two objectives. So I'm just trying to understand, when you say "collective punishment", in which way do you mean it? Do you mean that it's directed; the State of Israel has chosen to direct this at the civilian population? Or you agree the State of Israel has put this in place directed at its opponent; you just don't agree with what the effect is that it's having? That's what I'm trying to understand.

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: השאלה של פרופורציונאליות או מדתיות, היא רלוונטית במשפט הבין לאומי, כשמדברים על פעולה צבאית אחת אל מול השניה, כשצד אחד מבצע איזושהי פעולה צבאית, הצד השני צריך להגיב באופן פרופורציונאלי, וגם הפגיעה הנלווית באזרחים או במתקנים אזרחיים, צריכה להיות סבירה ופרופורציונאלית. למטרות הפעולה ולתוצאות שלה. המושג הזה, או המדד הזה לא רלוונטי כשמדובר בפגיעה מכוונת באזרחים.

שם אין כזה דבר מדידה של פרופורציונאליות. מה שאנחנו אומרים על מדיניות הסגר של ישראל על רצועת עזה, שהיא כוונה במפורש ובמוצהר לפגוע באוכלוסיה האזרחית, כדי להשתמש בה כמנוף להפעלת לחץ. השימוש באוכלוסיה האזרחית כמנוף להפעלת לחץ על החמאס, לטענתו, מהווה ענישה קולקטיבית על פי המשפט הבין לאומי, ולכן אסור בתכלית האיסור.

היו"ר יעקב פלדמן: טוב, סיום.

עמותת גישה, עו"ד תמר פלדמן: אם אפשר רק כמה מילות סיכום. תודה רבה על ההזדמנות הזאת גם להציג נתונים וגם להציג את העבודה של עמותת גישה ושל ארגונים אחרים שעובדים על הנושאים האלה יום ביום במשך שנים ארוכות, וזה באמת הזדמנות גם לוועדה לשקול את הדברים בפרספקטיבות שונות ולומר משהו משמעותי על הסגר על רצועת עזה, משהו משפטי מבוסס ומלומד, שעד עכשיו לא נאמר, ולמרות שהיה שינוי במדיניות הסגר והקלה בעקבות אירועי המשט ביוני 2010, הסגר במובנים רבים עדיין נמשך, ויכול להיות בזה, לדעתנו, גם מסר חשוב למקבלי החלטות על לאן צריך לקחת את המדיניות הזאת, ואיך אפשר ליישם אותה בצורה שמקיימת את חובותיה של ישראל על פי המשפט הבין לאומי, והפרספקטיבה שצריך להסתכל על זה, לדעתנו, היא פרספקטיבה היסטורית, לא איך יסתכלו על הממצאים האלה ביום שאחרי, אלא באמת בפרספקטיבה של עשר ועשרים שנה קדימה. תודה רבה.

יו"ר, השופט (בדימוס) יעקב טירקל: תודה רבה. סיימנו את הישיבה.

מזכיר הוועדה, הושע גוטליב: מבקש להודיע ששני העדים שזומנו להיום ואישרו את התייצבותם, לא הופיעו להעיד בפני הוועדה. הוועדה תשקול את המשך צעדיה בעניין. תודה.